

VILNIAUS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO ADMINISTRAVIMO FAKULTETAS
EKONOMINĖS POLITIKOS KATEDRA

ARTŪRAS BALTRUŠAITIS

4 kursas, Ekonomika, Viešojo sektoriaus ekonomika

Baigiamasis bakalauro darbas

**VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIS PLĖTROS
PLANAVIMAS**

Leidžiama ginti _____
(parašas)

Studentas _____
(parašas)

Katedros vedėjas Algirdas Miškinis
(vardas, pavardė)

Darbo vadovas Doc. dr. Algirdas Astrauskas
(mokslinis darbo vadovo laipsnis,
pedagoginis mokslo vardas, vardas, pavardė)

(parašas)

Darbo įteikimo data _____

Registracijos Nr. _____

Darbas įvertintas _____
(data, įvertinimo balas, komisijos pirmininko parašas)

Vilnius, 2018

Turinys

Ivadas	3
1. Savivaldybės strateginis plėtros planavimas: teoriniai ir teisiniai aspektai.....	5
1.1 Strateginio planavimo ir savivaldybės samprata.....	5
1.2 Lietuvos savivaldybių strateginių planų teisės aktų raida ir planavimui skirtos metodikos ...	9
1.3 Strateginio plėtros planavimo Lietuvos vietos savivaldybėje procesas ir verslininkų visuomenės dalyvavimas jame	12
1.3.1 Savivaldybės strateginio plėtros planavimo procesas ir ryšys su kitais planavimo dokumentais	12
1.3.2 Verslininkų visuomenė savivaldybės veikloje	18
2. Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros planavimo tyrimas.....	21
2.1 Empirinio tyrimo metodologija ir apibūdinimas	21
3. Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros planavimo tyrimas	25
3.1 Vilniaus miesto savivaldybės apibūdinimas ir strateginių plėtros planų lyginamoji analizė	25
3.2 Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano siektinų ir faktinių rezultatų analizė 2010-2016 metų laikotarpiu	31
3.3 Verslininkų visuomenės dalyvavimas Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros planavimo procese.....	41
Išvados.....	50
Pasiūlymai	51
Santrauka.....	52
Literatūros sąrašas	53
Priedai	56

Įvadas

Temos aktualumas

Savivaldybė privalo kurti ir puoselėti savo teritorijos gyventojų gerovę, todėl rengiant savivaldybės strateginį plėtros planą, turi būti atsižvelgiama į savivaldybės gyventojų, įvairių jų grupių (įskaitant ir verslininkus), poreikius. Savivaldybė turi įtraukti bendruomenę ir jos narius į įvairius strateginio plėtros planavimo etapus, tam, kad kartu su savivaldybe, jos institucijomis, įstaigomis ir organizacijomis siektų bendro tikslo. Savivaldybės užsibrėžti siekliai turi būti ambicingi, tačiau ir aiškiai pamatuojami, kad bendruomenė suprastų, kuria kryptimi savivaldybė ketina judėti ir kokioje padėtyje esama dabar.

Savivaldybei siekiant ekonominės plėtros, vien tik gerai paruošto plano neužtenka. Savivaldybė, jos institucijos, įstaigos ir organizacijos turi optimaliai panaudoti turimus finansinius ir žmogiškuosius išteklius. Remiantis „Investuok Lietuvoje“ (2016) duomenimis, didžiąją dalį savivaldybės pajamų sudaro pajamos iš mokesčių ir valstybės teikiamos dotacijos, todėl savivaldybės turėtų atkreipti dėmesį verslininkų visuomenei. Verslas valstybei ir savivaldybei yra esminis pajamų šaltinis, nes ūkio subjektai kuria darbo vietas ir moka atlyginimus, iš kurių savivaldybės nuskaito mokesčius, kita vertus, įmonės tiesiogiai moka mokesčius valstybei, o jų dalis (dotacijomis) atitenka savivaldybei. Todėl savivaldybė turi sukurti patrauklų strateginį plėtros planą verslininkų visuomenei, siekiant juos pritraukti ir skatinti dalyvauti strateginio plėtros planavimo etapuose, vystant teritorijos ekonomiką.

Šio **darbo objektas** yra ir Vilniaus miesto savivaldybės strateginis plėtros planavimas, jo procesas (procesas), ir pats planas (dokumentas). Vilniaus miesto savivaldybė - tai didžiausia Lietuvoje savivaldybė pagal gyventojų ir veikiančių ūkio subjektų skaičių. Įvertinus savivaldybių strateginio plėtros planavimo naudingumą, bus bandoma nustatyti kaip rimtai ši savivaldybė žiūri į planavimo procesą ir kaip stengiasi bendradarbiauti su verslininkais įvairiuose planavimo etapuose. Taip pat bus tiriami savivaldybės siektinų reikšmių pasirinkimo motyvai, matuojamas savivaldybės indelis bei faktiniai pasiekimai elementų, skirtų ekonominei plėtrai.

Vilniaus miesto savivaldybės strateginis plėtros planas parengtas kiek eklektiškai. Taip pat savivaldybė nėra viešai pateikusi kai kurių metinių plėtros plano ataskaitų. Pateiktuose ataskaitose įvykdytus darbus sunku įvertinti, nes juose yra mažai „skaičių“. Vilniaus miesto savivaldybės siektinos reikšmės elementų, skirtų ekonominei plėtrai nustatytos Vilniaus apskrities mastu, o ne savivaldybės teritorijos lygmeniu. Statistikos departamentas nėra pateikęs kai kurių duomenų.

Šis **baigiamasis darbas yra naujas** tuo, kad yra nemažai tyrimų apie Lietuvos savivaldybių strateginį plėtros planavimo procesą, tačiau apie Vilniaus miesto savivaldybės 2010-2020 metų

strateginį plėtros planavimą ir verslininkų visuomenės dalyvavimą jame, tyrimų beveik nėra. Taip pat nėra palygintos siektinų ir faktinių rezultatų reikšmės elementų, skirtų ekonominei plėtrai. Tai ekonomiškai stipriausia savivaldybė, todėl tampa itin svarbu išanalizuoti kaip rimtai Vilniaus miesto savivaldybė žiūri į strateginį plėtros planavimo procesą.

Darbo tikslas - Įvertinti Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros planavimo procesą, verslininkų visuomenės dalyvavimą jame bei strateginiame plėtros plane numatytus ekonominės plėtros siekius ir jų pasiekimo laipsnį.

Darbo uždaviniai:

1. Išnagrinėjus įstatymų ir skirtingų autorių pateiktas savivaldybės bei viešojo sektoriaus institucijų strateginio planavimo sampratas, nustatyti juos jungiančius požymius.
2. Išnagrinėjus teisės aktus bei skirtingų autorių nuomones, įvertinti Lietuvos savivaldybių strateginio planavimo procesą.
3. Palyginus Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano turinio struktūrą jam atsinaujinus, nustatyti skirtumus ir trūkumus.
4. Palyginus Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano siektinas ir faktines reikšmes elementų, skirtų ekonominei plėtrai, nustatyti pagrindinius savivaldybės trūkumus.
5. Atlikus verslininkų visuomenės apklausą, nustatyti pagrindinius Vilniaus miesto savivaldybės trūkumus, raginant juos įtraukti į strateginio plėtros planavimo etapus.

Darbo struktūra:

Darbą sudaro įvadas, trys dėstomosios dalies skyriai, išvados ir pasiūlymai, literatūros sąrašas, santrauka ir priedai.

Dėstomosios dalies pirmame skyriuje aptariama strateginio planavimo ir savivaldybės samprata, tiriama Lietuvos savivaldybių strateginio planavimo teisinė aplinka, nustatomas strateginio plėtros planavimo procesas savivaldybėse bei verslininkų visuomenės svarba strateginiame planavime. Pateikiamos įvairių autorių ir analitikų įžvalgos ir išvados apie šiuos aspektus.

Dėstomosios dalies antrame skyriuje nustatoma tyrimo metodologija.

Dėstomosios dalies trečiame skyriuje apibūdinama Vilniaus miesto savivaldybė, nustatomi 2010-2020 metų Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano pokyčiai, 2017 metais jam atsinaujinus. Taip pat analizuojamos Vilniaus miesto savivaldybės siektini ir faktiniai rezultatai elementų, skirtų ekonominei plėtrai, bei nustatomas savivaldybės ir verslininkų bendradarbiavimas skirtinguose strateginio plėtros planavimo etapuose.

Darbo metodai:

Mokslinės literatūros analizė, įstatymų analizė, lyginamoji duomenų analizė, apklausa.

1. SAVIVALDYBĖS STRATEGINIS PLĖTROS PLANAVIMAS: TEORINIAI IR TEISINIAI ASPEKTAI

Šiomis dienomis būtų sunku įsivaizduoti savo gyvenimą be planavimo: mes planuojame savo darbų seką, pajamas, išlaidas, pramogas, laiką ir kt. Savivaldybėms, siekiančioms numatyti ir kryptingai veikti miestų, miestelių ir gyvenamųjų vietovių ateitį, planavimas taip pat yra itin svarbus elementas. Savivaldybių strateginis planavimas leidžia aiškiau suvokti institucijos tikslus ir padeda efektyviau paskirstyti finansinius, materialinius ir žmogiškuosius darbo išteklius. Šiame skyriuje yra nagrinėjama strateginio planavimo ir savivaldybės samprata, taip pat Lietuvos savivaldybių teisinė aplinka ir raida, rengiant strateginius planus bei Vyriausybės parengtos metodikos, orientuotos į regioninę plėtrą. Apibendrinus šiuos aspektus, bus analizuojamas Savivaldybių strateginis plėtros planas, jo rengimo procesas, nustatomas ryšys tarp planavimo dokumentų, taip pat verslo ir savivaldybių bendradarbiavimas, rengiant ir vykdam šį planą.

1.1 Strateginio planavimo ir savivaldybės samprata

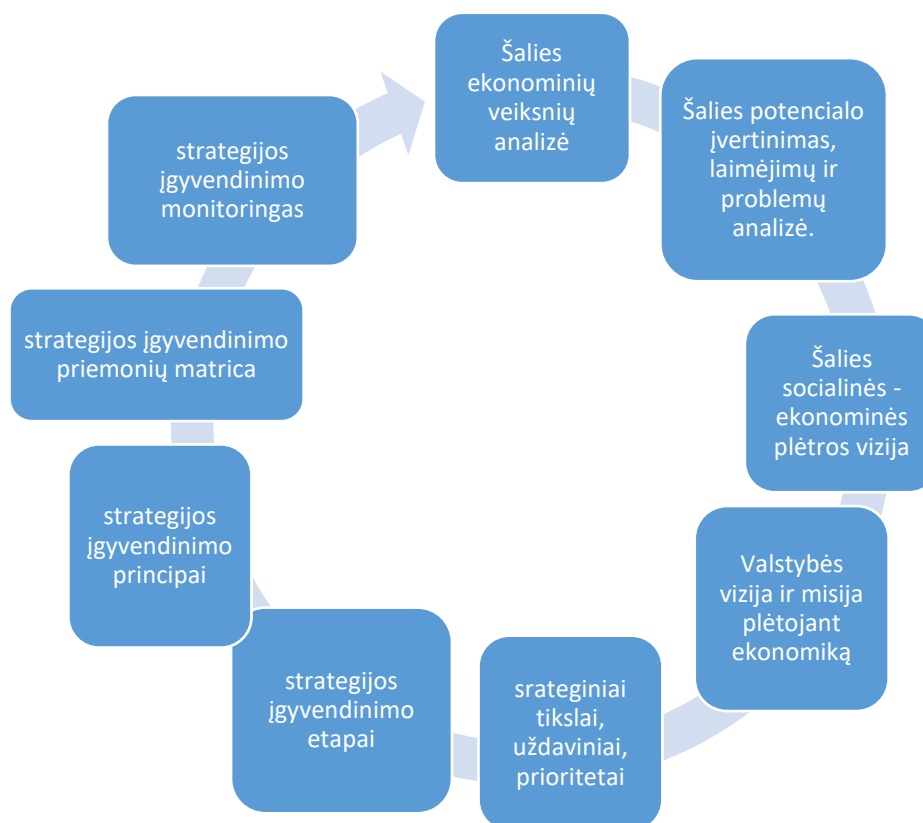
Norint suprasti šio darbo esmę, privalu apžvelgti pagrindinių sąvokų apibrėžtis, kuriuos apibendrina įvairūs mokslininkai. Šioje dalyje nagrinėjamos šios svarbiausios sąvokos: planavimas, strateginis planavimas verslo ir viešajame sektoriuje, savivaldybė bei vietos savivalda. Šių sąvokų apibūdinimas bei nustatytas jų tarpusavio ryšys suteiks savivaldybių strateginio plėtros planavimo analizei skaidrumo.

Anot A. Vasiliausko (2005.), planavimas bendriausia prasme yra valdymo ciklo funkcija, kurios įgyvendinimo rezultate nustatomi organizacijos tikslai ir apibrėžiami veiksmai bei priemonės iškeltiems tikslams įgyvendinti. Panašios nuomonės yra Z. Brazaitis ir T. Brazaitienė, jie teigia, kad planavimas yra tikslų ir jų siekimo priemonių apibrėžimas, kuris susideda iš tokių dalių kaip problemos formulavimas, sprendimo paieška, rezultatų įvertinimas ir priėmimas (Brazaitis ir kt., 1998.). S. Rimuvienė ir J. Tomašaitienė mano, kad planavimas yra geros vadybos esmė, taktinis/strateginis tikslų formulavimas bei jiems pasiekti tinkamai nustatytos veiksmų eigos procesas tampa esminė verslo valdymo funkcija, kuri padeda išvengti nenumatytų rizikos veiksnių. Autorių teigimu, strateginis planavimas verslo aplinkoje yra apibrėžiamas kaip ilgalaikis procesas (trunkantis ilgiau kaip 5 metus), kuriam vykstant yra būtina numatyti visus galimus įvykius ir juos spręsti tam, kad organizacija pasinaudotų visomis galimybėmis, kurios padėtų atnešti naudą ir apsaugotų nuo visų galimų grėsmių, kurios trukdo organizacijos pasisėkimui. (Rimuvienė ir kt., 2012.) Analizuojant įvairių mokslininkų strateginio planavimo apibrėžimus, galima pastebėti, jog šis procesas padeda

prieš imantis konkrečių veiksmų, taktiškai priimti tinkamus sprendimus dabartiniu metu, nuolatos galvojant apie ateitį. Taip pat pastebėtina, jog planavimas iš pradžių buvo diegiamas privačiame sektoriuje (verslo).

Strateginis planavimas yra itin svarbus ne tik privačiam, bet ir viešam sektoriui. Tačiau, anot A. Astrausko ir G. Česonio (2008.), strateginio planavimo procesas viešajame sektoriuje buvo pradėtas taikyti 10-15 metų vėliau, lyginant su privačiu sektoriumi. Viešojo sektoriaus strateginio planavimo principai skiriasi, įgaudami tam tikrą išskirtinumą. Šiam teiginiui pritaria A. Gedviltaitė-Moan, ir P. Zakarevičius (2010.) ir priduria, jog esminis skirtumas tarp verslo ir viešojo sektoriaus organizacijų formuojant strategijas yra tas, jog pasirinktos strategijos tikslingumas orientuotas ne į pelną (kaip įmonėse), o veiklos rezultatų maksimizavimas esamo biudžeto viduje. Kiti autoriai (Tunčikienė ir kt., 2011.) teigia, jog strateginis planavimas viešajame sektoriuje yra teisiškai reglamentuotas ir formalizuotas procesas, kurį seka sudėtinga eilė tarpusavyje susietų elementų, pradedant nuo strateginės analizės ir užbaigiant veiksmų plano įgyvendinimo stebėseną. Autoriai, apibrėždami strateginio planavimo sampratą taip pat išryškina dar vieną skirtumą tarp verslo ir viešojo sektoriaus strateginio planavimo. Išryškėja skirtumas, kad viešajame sektoriuje rengiami ir įgyvendinami strateginiai planavimo principai neapsiriboja ties vienos organizacijos tikslų pasiekimu, jų tikslai apima valstybės atskirų sektorių plėtros strategijas ir atskirų regionų plėtrą. Žvelgiant iš ekonominės pusės, galima manyti, kad verslininkų strateginiai planai yra labiau orientuoti į savo poreikių tenkinimą (pelną), o viešojo sektoriaus institucijų strategijos yra labiau orientuotos į šalies ekonominės plėtros strateginius tikslus, optimaliai panaudojant turimą išdą. Viešojo sektoriaus institucijos, tarp jų ir savivaldybės yra orientuotos į valstybės strategiją, puoselėjant atskirų regionų ekonominę plėtrą, todėl yra svarbu išanalizuoti Lietuvos ekonominės plėtros strategijos sampratą.

O. G. Rakauskienės (2006.) manymu, valstybės strategija turi turėti tikslią orientaciją į šalies ūkio viziją, valstybės misiją ir tikslus. Autorė teigia, kad valstybės institucijos rengia strateginius planus tam, kad nustatytų, kokia bus valstybės vystymosi kryptis ir kad priimtų aiškiai išmatuojamus sprendimus, parinktų efektyvias veiksmų kryptis ir priemones uždavinių vykdymui. Žymus strateginio planavimo teoretikas Š. Osteris teigia, kad „Strategija yra pasirinkimas veikti tik tam tikru būdu, ir ne kitokiu“. Todėl pasirinkti konkrečią strategiją yra itin svarbu, nes nuo to priklauso valstybės kelias, gerai apgalvotas veiksmų planas įtakoja plėtros augimo tempus. Valstybės strategijos struktūrą dažniausiai sudaro elementai pavaizduoti 1 pav.

1 pav. Valstybės strategijos elementų struktūra. **Šaltinis:** Sudaryta autoriaus, remiantis Rakauskienė, O. G. (2006)

Žvelgiant į 1 pav., galime pastebėti elementus, kurie sudaro valstybės strateginio planavimo veiksmų grandį. Šalies ekonominių veiksnių analizė ir ekonominio potencialo nustatymas, kur analizuojami šalies turimi ištekliai (žmogiškieji, kapitalas, verslumas, kompetencija ir kt.) padeda nustatyti šalies esamą būklę, taip pat nustatyti esamas problemas, kurių sprendimas turėtų tapti šalies tikslais. Šalies vizija tai kaip tolimesnės ateities paveikslas, kuris turi apibūdinti, kaip šalis konkuruos tarp kitų valstybių, o misija nusako valstybės paskirtį, rolę pasaulyje, kurią siekiama užimti įgyvendinant viziją. Strateginiai tikslai tai svarbiausios valstybės iškeltos užduotys, kurias valstybė pasirenka įvykdyti strateginėje ateityje, atsižvelgdama į dabartinę padėtį. Kiti elementai apibūdina valstybės strategijos nuolatinį iškeltų uždavinių vykdymą, jų stebėseną ir kontrolę. Valstybės strateginis planas yra ilgo laikotarpio, paprastai jis trunka nuo 10 iki 20 metų. Iš esmės, savivaldybių strateginis plėtros planavimas yra panašaus tipo, jų bendrumą galima bus išvelgti, kai bus analizuojamas savivaldybių strateginio plėtros planavimo procesas. Tačiau prieš tai yra būtina susipažinti su Lietuvos savivaldybės ir vietos savivaldos samprata.

Lietuvos Respublikos (toliau - LR) teritorija yra paskirstyta į administracinius vienetus, kuriuos sudaro gyvenamosios vietovės. LR administracinis vienetas yra teritorijos dalis, kurioje valdymą organizuoja LR Vyriausybė arba savivaldybės institucijos. LR teritorijos administraciniai vienetai yra apskritys ir savivaldybės, kurios turi savo pavadinimą, centrą ir ribas. Apskritis sudaroma

iš savivaldybių teritorijų, kurios pasižymi ekonominiais, socialiniais ir etnokultūriniais bendrumais. Savivaldybė sudaroma iš gyvenamųjų vietovių, jos teritorija gali būti skirstoma į seniūnijas. Pagrindiniai savivaldybės veiklos bruožai yra tvarkyti savo aplinką, teikti gyventojams paslaugas, prižiūrėti komunalinį ūkį ir vykdyti kitas funkcijas, numatytas LR vietos savivaldos įstatyme. (Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas, 2015m.)

Lietuvoje savivaldybės samprata laikui bėgant keitėsi. Nuo 1990 metų priimtame Vietos savivaldos pagrindų įstatyme, savivaldybė buvo apibrėžta kaip socialinis junginys, kurį sudaro savivaldi teritorinė žmonių bendruomenė. Nuo 1995 iki 2008 metų Vietos savivaldos įstatymuose pateikti apibrėžimai apibūdina savivaldybę jau kaip valstybės teritorijos administracinį vienetą (toliau VTAV), kurį sudaro trys pagrindinės dalys:

- 1) Savivaldybės teritorija
- 2) VTAV nuolatiniai gyventojai.
- 3) Savivaldybės institucijos, kurioms yra laiduota savivaldos teisė.

Šių trijų elementų vieninga visuma šiuo metu tikslingiausiai apibūdina savivaldybės sampratą. Tačiau Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, 2002 metų gruodžio 24 d. nutarime savivaldybę apibūdino vėl kaip VTAV žmonių bendruomenę, kuriai yra laiduota savivaldos teisė (žr. LR KT 2002 m.). Nuolatinę savivaldybės sąvokos apibrėžimų kaitą, kurią reglamentavo skirtingų laikų galiojantys įstatymai, kur buvo vėl grįžtama prie pirmojo teorinio supratimo, Algirdas Astrauskas suformavo mintį, kad vieno požiūrio į šį sudėtingą politinį socialinį fenomeną nėra. (Astrauskas, 2011.)

Verta paminėti, jog publicistiniuose straipsniuose dažnai pastebima, kad sąvokos vietos savivalda ir vietos savivaldybė yra dažnai klaidingai painiojamos arba suvienodinamos. Vietos savivaldos sąvoka yra įtvirtinta LR Konstitucinio teismo dokumente. Ten rašoma, kad vietos savivalda yra tam tikra valdymo forma, kur vietos savivaldybei yra suteiktos savivaldos teisės savarankiškai, Konstitucijos ir įstatymų numatyta tvarka reguliuoti ir tvarkyti dalį viešųjų reikalų, pagal tam tikras apibrėžtas kompetencijas. Vietos savivalda yra administravimo sistema, kuri nėra tiesiogiai pavaldi valstybės valdžios institucijoms. Galima traktuoti, kad vietos savivalda yra valstybės tautai priklausančio suvereniteto pasireiškimo specifinė valdymo forma.

Apibendrinant galima teigti, jog Lietuvoje savivaldybė suprantama kaip viešasis juridinis asmuo, valstybės teritorijos administracinis vienetas, kurį sudaro 3 jungiamosios dalys: savivaldybės geografinė teritorija, teritorijoje gyvenanti bendruomenė bei savivaldybių institucijos, kurioms yra laiduota savivaldos teisė tvarkyti viešuosius reikalus. Vietos savivalda yra administravimo sistema, kuri nėra tiesiogiai pavaldi valstybės valdžios institucijoms. Vietos savivalda yra valstybės tautai priklausančio suvereniteto pasireiškimo specifinė valdymo forma. Viešojo sektoriaus institucijų strateginis planavimas yra ilgo laikotarpio ir teisiškai reglamentuotas procesas, orientuotas ne į pelną, o į visuomenės gerovę, siekiant optimaliai panaudoti savivaldybės turimą biudžetą.

1.2 Lietuvos savivaldybių strateginių planų teisės aktų raida ir planavimui skirtos metodikos

Remiantis A. Astrausku ir G. Česoniu, (2008 m.) sovietinio režimo pabaigos metais Lietuvoje buvo ruošiami savivaldybių socialinės ekonominės plėtros planai, taip pat diegiami plėtros planai ir atskiruose sektoriuose. Lietuvai atgavus nepriklausomybę į strateginio planavimo principus buvo žiūrima neigiamai, šalis planavimą (kur buvo numatomi veiklos tikslai ir jų pasiekimų priemonės) laikė sovietiniu paveldu ir bandė jo atsikratyti neatsižvelgdama į sėkmingą vakarų Europos tautų ilgalaikį strateginį planavimą viešajame ir privačiame sektoriuje. Autorių teigimu, skeptiškas požiūris į planavimo principus neigiamai atsiliepė vietos savivaldybių ekonominei plėtrai, dėl to atsirado daug nebaigtų statybos objektų ir pan. Tokiai situacijai negalėjus ilgiau tęstis, šalis ryžosi vykdyti kardinalius veiklos ir biudžeto planavimo sistemos pokyčius, siekdama gerinti finansinę situaciją. Nuo valstybės nepriklausomybės atkūrimo, įstojimo į Europos sąjungą, kuriant strateginius planus, šalyje atsirado galimybė gerinti ekonominę padėtį, gauti finansines paramas iš Europos ir pan. Mažais žingsniais iki dabar savivaldybėse vystėsi strateginio planavimo sistema, kuri galop buvo sukurta: įsigaliojo LR valstybės ir savivaldybių institucijų teisės aktai, kurie reglamentavo strateginių planų rengimą ir įgyvendinimą, taip pat buvo sukurtos metodikos ir rekomendacijos savivaldybėms, padedančios rengti strateginį planą. Norint susipažinti su „lietuvišku“ strateginiu planavimu savivaldybėse, tampa privalu apžvelgti Lietuvos Respublikos institucijų teisės aktus, reglamentuojančius strateginių planų specifiką šalies savivaldybėse.

Viešojo administravimo principus ir sistemą, sritis bei nustatytas procedūras reglamentuoja LR viešojo administravimo įstatymas. Remiantis šio įstatymo 10 straipsniu: „Savivaldybės administravimo subjektų veikla organizuojama vadovaujantis savivaldybės strateginio planavimo dokumentais, nustatytais LR vietos savivaldos įstatyme.“ (LR viešojo administravimo įstatymas, 1999.). Tai reiškia, kad savivaldybės turi galią pačios rengti planavimo dokumentus, tačiau tai darydamos jos privalo vadovautis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu.

LR vietos savivaldos įstatymas buvo patvirtintas dar 1994m., tais laikais strateginis planavimas savivaldybėse dar nebuvo toks aktualus, įstatymas buvo mažos apimties, nurodantis bendrą informaciją, kuri yra reikalinga savivaldybei ir jos veiklai, apibrėžiantis savivaldos institucijų kompetencijas, taip pat jų pareigas bei atsakomybės. 2000 metų redakcijoje vietos savivaldos įstatymas tapo išsamesnis: savivaldybės funkcijos skirstomos pagal sprendimų priėmimo laisvę, detaliam išskiriami savivaldybės organų įgaliojimai, veiklos tvarka, pareigos, bei dėstomi santykiai su valstybės institucijomis, taip pat buvo paminėtas savivaldybės dalyvavimas rengiant regioninius plėtros planus, tačiau pareiga rengti savivaldybei plėtros planus dar nebuvo apibrėžta. 2008 metų

redakcijoje, kuri galioja šiomis dienomis, savivaldybių funkcijos skirstomos į savarankiškas ir valstybines grupes. Savarankiškose savivaldybės funkcijose ir savivaldybės tarybos kompetencijose atsiranda prievolė rengti savivaldybės strateginius plėtros ir veiklos planus.

Pastebėtina, kad iš pradžių vietos savivaldos įstatyme vystėsi prioritetas regioniniams plėtros planams, o regionų plėtros planų rengimo tvarka įtvirtinta ir koreguojama LR regioninės plėtros įstatyme ir jo redakcijose. Anot M. Arimavičiūtės (2012.) regionų plėtra yra integrali savivaldybių strateginio planavimo sistemos dalis, siekianti subalansuoti ūkio plėtrą vietos savivaldybėje. Nors valstybėje strateginis planavimas sistemiškai pradėtas diegti 2000- 2001 metais (Astrauskas, 2008.), 1994m. LR vietos savivaldos įstatymo regioninių plėtros planų įstatai netiesiogiai traktuoja savivaldybių strateginių planų kūrimosi pradžią.

2013 metų viduryje vietos savivaldos įstatyme 10-ame straipsnyje atsirado papildymai ir pakeitimai, kurie pabrėžė strateginių planų specifiką, įvardijo savivaldybės strateginio plėtros ir veiklos plano minimalią trukmę (3 metai). Taip pat minėto straipsnio 5 dalyje papildyta, kad savivaldybių strateginio planavimo organizavimo tvarką turi nustatyti vietos savivaldybės taryba, atsižvelgdama į Vyriausybės nustatytas ir patvirtintas strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijas. Pagal minėto Vietos savivaldos įstatymo 10 straipsnio penktos dalies, dėl savivaldybės tarybos būtinumo atsižvelgti į vyriausybės nustatytas rekomendacijas organizuojant strateginius planus, 2014 metų pabaigoje Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarė galutinai patvirtinti ir išdėstyti strateginio planavimo savivaldybėje rekomendacijas. Tai yra pirmasis įstatymas, skirtas būtent savivaldybių strateginiam planavimui. Šio dokumento dėka savivaldybės rengdamos strateginius planus palengvina strateginių planų rengimą: jame detalai išdėstomos pagrindinės sąvokos rengiant strateginius planus, apibūdinama strateginio planavimo sistema savivaldybėse, pateikiama veiklos, plėtros bei atskirų ūkio šakų planų struktūra, taip pat nurodomos plano rengimo detalės, pats strateginio planavimo organizavimas ir koordinavimas rengiant dokumentus, taip pat įvardijamos strateginio planavimo dokumentų vertinimo specifikos. Todėl galima teigti, kad Vyriausybės strateginio planavimo rekomendacijos savivaldybėms tampa esminiu dokumentu rengiant strateginius planus būtent savivaldybėms. Nuo valstybės priklausomybės atkūrimo, Lietuvoje susikūrė ne tik savivaldybių teisinę aplinką, kuri traktuoja strateginių planų rengimo specifiką, bet ir tam tikros planavimo metodikos, kuriomis remiasi savivaldybės, siekdamos ekonominės plėtros teritorijoje, kurioje yra laiduota savivaldos teisė.

Finansų ir savivaldybių reikalų ministras 2000 m. įtvirtino „lietuvišką“ strateginio planavimo metodiką skirtą strateginiam planavimui ir biudžeto programos sistemai sukurti. Ji buvo rengiama konsultuojant Kanados ekspertams, JAV ir kitų šalių patarėjams (Astrauskas ir kt., 2008.). Ši metodika galiojo beveik du metus, kol 2002m. buvo patvirtinta nauja metodika, po jos atsirado būtinybė tais pačiais metais išleisti regionų plėtros planų rengimo metodiką, kurios paskirtis nustatyti

pagrindinius Lietuvos regioninės plėtros politikos tikslus ne tik Vyriausybei, ministerijoms, apskrityms, bet taip pat ir savivaldybėms, kurios turi prisidėti prie regionų plėtros. Anot M. Arimavičiūtės (2011.) savivaldybė rengdama strateginius plėtros planus dažniausiai taikė 2002m. vidaus reikalų ministro patvirtintą regionų plėtros planų rengimo metodiką, tačiau ši metodika prarado svarbą, kuomet 2011 metais buvo išleista nauja regionų plėtros planų parengimo ir atnaujinimo metodika, kurioje buvo pateikta regionų plėtros plano struktūra, pačio plano rengimas ir keitimas. 2002 metų Regionų plėtros planų rengimo metodika ir 2011 metų Regionų plėtros planų parengimo ir atnaujinimo metodika buvo pirminis ramstis, savivaldybėms, kurios savarankiškai pradėjo rengti strateginius plėtros planus.

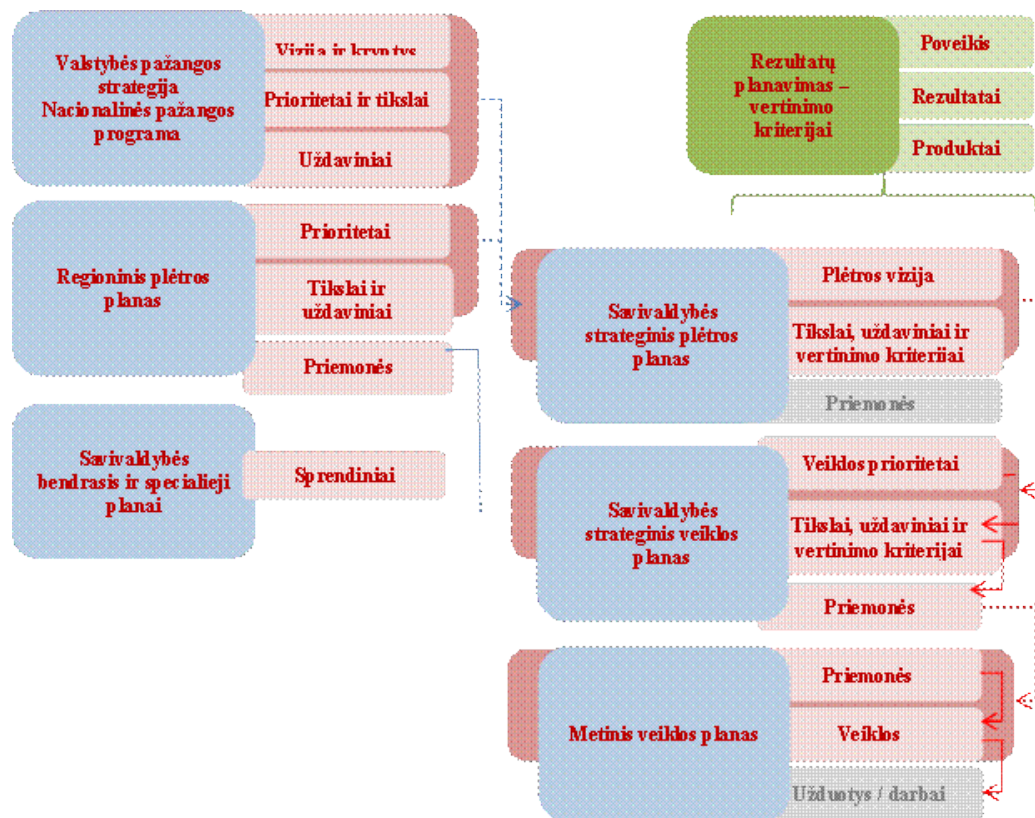
***Apibendrinant galima teigti,** jog teisinė aplinka Lietuvos savivaldybėse kuriant strateginius planus buvo diegiama palaipsniui. Tai lėmė šalies integraciniai pokyčiai, tokie kaip: nepriklausomybės atkūrimo ir šalies mokymosi būti savarankiška, įstojimo į Europos sąjungą ir adaptacijos proceso, siekiant abipusės naudos vykdant įvairias Europos programas bei projektus. Šių veiksnių eigoje Lietuva keitė požiūrį į strateginio planavimo esmę, jo svarba augo ir strateginis planavimas tapo aktualus ne tik Vyriausybei, bet ir savivaldybėms. Savivaldybės turi teisę rengti strateginius planus savarankiškai, tačiau tai darydamos, anot LR viešojo administravimo įstatymo, jos privalo vadovautis LR vietos savivaldos įstatymu. 2008 m. visos savivaldybės privalėjo rengti strateginius plėtros planus. Tai darydamos, savivaldybės remiasi Vyriausybės patvirtinta strateginio planavimo metodika, 2002m. Regionų plėtros planų rengimo metodika ir 2011 metų Regionų plėtros planų parengimo ir atnaujinimo metodika. Savivaldybės metodinių nurodymų skirtų konkrečiai joms neturėjo, kol 2014 metais nebuvo patvirtintos strateginių planų rekomendacijos skirtos būtent savivaldybėms. Jos gerokai palengvino strateginių planų rengimo procesą.*

1.3 Strateginio plėtros planavimo Lietuvos vietos savivaldybėje procesas ir verslininkų visuomenės svarba jai

Savivaldybių plėtrą Lietuvoje veikia ganėtinai ryškūs ekonominių, demografinių ir infrastruktūros išteklių skirtumai tam tikrose regionuose, o tai lemia atskirų šalies teritorijų socialinės ekonominės padėties netolygumus. Norint subalansuoti ūkio plėtrą šalyje turi egzistuoti darni strateginio planavimo savivaldybėse sistema, kuri apima savivaldybių plėtros planus. Savivaldybių plėtros planai padeda suformuoti plėtros perspektyvas, siekiant tikslingai nukreipti viešąsias ir privačias iniciatyvas, užtikrinančias didžiausią socialinę ekonominę naudą savivaldybei ir už jos teritorijos ribų. (Arimavičiūtė 2012.) Lietuvos savivaldybės susiduria su didelę atsakomybę įgyvendinant darnaus vystymosi politiką, nes joms tenka tiesiogiai susidurti su gyventojus liečiančiomis ekonominės plėtros ir socialinėmis problemomis. Savivaldybė ir jai pavaldžios institucijos rengdamos darnaus vystymosi planus turi galimybę įtraukti į strateginio plėtros planavimo procesą, priimdamos socialinius ir ekonominius sprendimus, vietos bendruomenę, tarp jų ir verslininkų visuomenę, kuri yra ypatingai svarbi savivaldybių plėtrai. (Bivainis ir kt., 2017.) Šiame poskyryje bus analizuojamas strateginis plėtros planavimas savivaldybėse, išnagrinėti kiti susiję valstybės planavimo dokumentai, nustatomas jų ryšys, taip pat tarp savivaldybės ir verslininkų visuomenės, vykdamas ekonominę plėtrą.

1.3.1 Savivaldybės strateginio plėtros planavimo procesas ir ryšys su kitais planavimo dokumentais

„Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijos“ yra vienas iš svarbiausių dokumentų savivaldybėms rengiant strateginius planus, tačiau rengiant juos būtina atkreipti dėmesį į kitų institucijų dokumentus. Kaip pavaizduota 1 pav., savivaldybės planavimo dokumentai turi tiesioginį ryšį su kitais viešojo sektoriaus institucijų planavimo dokumentais, jie tarpusavyje glaudžiai susiję.

2 pav. Strateginio planavimo dokumentai ir jų tarpusavio ryšiai.

Šaltinis: Nutarimas dėl strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijų patvirtinimo. (2014)

Žvelgiant į 2 pav. galime pastebėti, kad valstybės pažangos strategija ir nacionalinės pažangos programa yra pamatiniai dokumentai pagal kuriuos ruošiami visi kiti planavimui skirti dokumentai. Regioninis plėtros planas yra valstybės bendruosius tikslus atitinkantis dokumentas, pritaikytas kiekvienam regionui, kuris apžvelgia kiekvienos teritorijos tam tikras specifines problemas ir skatina jas spręsti nurodytomis priemonėmis. Strateginis plėtros planas savivaldybėse ruošiamas atsižvelgiant į minėtus planavimo dokumentus: jis turi padėti įgyvendinti tiek valstybės strateginių planų užbrėžtus tikslus, tiek tam skirtos savivaldybės teritorijos. Kaip matome, savivaldybės strateginis veiklos planas yra rengiamas pagal strateginį plėtros planą, jame nustatomos veiklos priemonės, užduotys, darbai ir metinės ataskaitos, siekiančios siekti vietos savivaldybės strateginių plėtros planų užbrėžtus tikslus. Tokia strateginių planų grandis šalyje išskaido socialinės ir ekonominės plėtros prioritetus į tam tikrus regioninius ir tuo pačiu į vietos savivaldybes, siekiant bendro valstybės vystymosi. Apibendrinus Lietuvos strateginius planus bendrai, kurie yra susiję su savivaldybės strateginiu plėtros planavimu, svarbu išnagrinėti juos detaliau.

Valstybės pažangos strategija „LIETUVA 2030“ tai dokumentas, kuris atspindi Lietuvos ateities viziją. Jis buvo patvirtintas seimo 2012 m, gegužės 12d., jo vadovaudamiesi valdžios atstovai priima strateginius sprendimus. Šiame dokumente įvardinti tokie indeksai kaip: laimės, gyvenimo

kokybės, demokratijos, darnios visuomenės, pasaulio konkurencingumo, globalizacijos bei kiti indeksai matuojantys žmonių gerovę. Dar šiame dokumente paminėta, kad siekiant pagerinti rodiklių pozicijas Europoje, svarbus vaidmuo atitenka savivaldybėms. Jos turi stiprinti bendruomenę ir skatinti ją vieningai siekti užbrėžtų tikslų. Taip pat šio dokumento schemose nurodytas glaudus ryšys tarp nacionalinės pažangos programos bei regioninių plėtros planų, šios programos ir planai turi neprieštarauti Valstybės pažangos strategijai „LIETUVA 2030“, nuo savivaldybių, bendruomenių ir nevyriausybinių verslo organizacijų bendradarbiavimo priklauso šių dokumentų vykdymo sėkmė.

Nacionalinė pažangos programa buvo patvirtinta Lietuvos Respublikos vyriausybės 2012 metais, jos rengimo siekis yra įgyvendinti Valstybės pažangos strategiją „LIETUVA 2030“, jame pirmiausia įvardintos svarbiausios nacionalinės politinės nuostatos susijusios su Valstybės pažangos strategija, taip pat įvardijamos pagrindinės nuostatos Europos sąjungos tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“. Programa suplanuota integruotai ir orientuotai į pažangą, jos parengimo terminas derinamas su Europos sąjungos finansinės paramos laikotarpiu. Šiuo metu programa skirta 2014-2020 metų laikotarpiui. Vienas iš programos prioritetų yra regioninė plėtra. Šio prioriteto pagrindinis tikslas yra užtikrinti tolygią, tvarią ir į skirtumų mažinimą orientuotą regionų plėtrą. Todėl į šią programą yra įtraukiamos regionų plėtros tarybos, kurios tvirtina atskirų regionų plėtros planus. Nacionalinės pažangos programos investicijų planavimas ir įgyvendinimas įtraukiant regionų plėtros tarybas leidžia sudaryti optimalų viešųjų investicijų derinį ir vieningai spręsti atskirų sektorių problemas, atskiruose regionuose.

Regioninis plėtros planas. Lietuvoje yra 10 regionų: Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Vilniaus. Kiekvienas iš šių regionų turi regioninį plėtros planą skirtą 2014-2020 metų laikotarpiui. Regioninių plėtros planų tikslas yra įvertinti atitinkamo regiono plėtros strategines kryptis, kuriomis būtų organizuojamas ir inicijuojamas konkretaus regiono vystymasis. Patikrinus kiekvieną regioninį plėtros planą buvo pastebėta, kad visų regionų plėtros planai remiasi ir atsižvelgia į Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“, 2014-2020 metų Nacionalinė pažangos programą ir tam regionui priklausančių savivaldybių strateginius plėtros planus. Įžvelgiama tarpusavio priklausomybė tarp Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“, 2014-2020 metų Nacionalinės pažangos programos, regionų plėtros planų ir savivaldybių strateginių plėtros planų rengimo.

Savivaldybės strateginis veiklos planas. Remiantis LR vietos savivaldos įstatymu, Savivaldybių strateginis veiklos planas yra vidutinio laikotarpio, trunkantis 3 metus. Pagal šį įstatymą galima traktuoti, kad strateginis veiklos planas yra savivaldybių strateginio plėtros plano detalizuojantis dokumentas, kuris atspindi atskirų sektorių plėtros tikslų ir uždavinių įgyvendinimą.

Strateginis veiklos planas yra sudaromas atsižvelgiant į savivaldybės strateginio plėtros plano viziją, išskeltus prioritetus, strateginius tikslus bei uždavinius jiems pasiekti. Taip pat rengiant

strateginį veiklos planą yra būtina atsižvelgti į savivaldybės turimus finansinius bei žmogiškuosius išteklius, be to, šis planas turi būti kas metus tikrinimas ir prireikus – koreguojamas. Susidaro nuomonė, jog savivaldybės strateginis veiklos planas yra puikus strateginio plėtros plano vykdymo įrankis, tačiau G. Gudelis, iš dalies yra kitos nuomonės. Šis autorius 2009 metais atliko tyrimą, kuriame apklausė 50 Lietuvos savivaldybių, jo rezultate paaiškėjo, jog tik 30 savivaldybių iš 50 mano, jog strateginis veiklos planavimas turi būti orientuotas į strateginį plėtros planą bei pridūrė, jog strateginis veiklos planas dažniausiai remiasi į savivaldybių padalinių atliekamas funkcijas. (Gudelis 2009.) Taip pat šis autorius pastebėjo, kad savivaldybių strateginiuose veiklos planuose nėra išreiškiami kiekybiniai rodikliai ir siektinos reikšmės, tokiu atveju būtų sunku nustatyti savivaldybės veiklos planavimo efektyvumą ir ambicingumą. Tačiau šis tyrimas buvo atliktas ganėtinai seniai, be to, LR vietos savivaldos įstatyme savivaldybių strateginio veiklos plano samprata buvo pakeista 2013 metais, todėl būtų nekorektiška teigti, kad tokia situacija yra susiklosčiusi šiomis dienomis, ir tai ko gero neparodo tyrime analizuojamos Vilniaus miesto savivaldybės planavimo esamos būklės. Išnagrinėjus šalies strateginius planus, galime prieiti prie strateginio plėtros planavimo proceso Lietuvos savivaldybėse.

Strateginio plėtros plano struktūrą savivaldybėse sudaro 5 elementai, pavaizduoti 3 pav. Visų pirma yra sugalvojama vizija, ji turi būti tiksli ir visai visuomenei aiškiai suprantama, nurodanti įsivaizduojamą situaciją pasibaigus strateginio plėtros plano laikotarpiui. Toliau, vizija yra skaidoma į prioritetus (dažniausiai 3-4), prioritetai turi būti orientuoti į tas veiklas, į kurias savivaldybė ketina vystyti plėtrą, kiekvienam prioritetui yra priskiriami tikslai (jų kiekis būna labai įvairus). Savivaldybė, norėdama įgyvendinti užsibrėžtus tikslus, priskiria jiems skirtus uždavinius ir priemones, nuo kurių vykdymo priklauso tikslų įgyvendinimo sėkmė. Prie kiekvienos priemonės turi būti nurodytas finansavimo šaltinis, lėšų kiekis, už vykdymą atsakinga institucija bei įgyvendinimui skiriamas laikotarpis.

3 pav. Strateginio plėtros plano turinio struktūra. Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Arimavičiūte, 2011.)

Nors struktūra gali pasirodyti gan sudėtinga ir griežta, ji padeda savivaldybėms laikytis sistemos ir efektyviau paskirstyti savo lėšas nustatytiems tikslams pasiekti. Visas strateginio plėtros plano turinys turi būti pritaikytas savivaldybės situacijai ir gerai apsvarstytas, įvertintos taikytinos priemonės ir jų poveikis savivaldybei. Taip pat reikia atsižvelgti į regioninių ir valstybinių planavimo dokumentų prioritetus.

Anot Savivaldybių strateginių planų analizės, kurią parengė UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“ (2007.) už strateginį plėtros planavimą atsakingas savivaldybės administracijos padalinys, dažniausiai strateginio planavimo arba ekonominės plėtros skyrius, jam numatyta strateginio planavimo funkcijų įgyvendinimo pareiga. Iš esmės strateginio plėtros plano kūrimas susideda iš 3 bendrinių etapų: (4pav.) .

4 pav. Strateginio plėtros plano rengimo etapai Šaltinis: Sudaryta darbo autoriaus

Kaip jau buvo pastebėta - valstybės planavimo dokumentai ir teisės aktai yra esminiai rengiant strateginius plėtros planus savivaldybėse. Savivaldybės rengdamos strateginį plėtros planą turi vadovautis valstybės planavimo dokumentais ir atitinkamais teisės aktais. Prieš pateikiant pirminius pasiūlymus dėl strateginio plėtros plano, ypatingas dėmesys turi būti skirtas savivaldybės teritorijos analizei. Tokiu atveju puikus ramstis tampa atitinkamo regiono plėtros planas, nes jame yra pateikta regiono socialinė ir ekonominė analizė. Savivaldybė vertindama regiono socialinę ir ekonominę būklę kuriam priklauso, turi nuodugniau ištirti savo teritorijos būklę. Pateiktos išvados dėl savo teritorijos būsenos gali tapti argumentais pirminiams pasiūlymams dėl strateginio plėtros plano rengimo vietos savivaldybėje.

Vietos savivaldybė surinkusi informaciją apie savo regiono socialinius, ekonominius, ekologinius, demografinius bei teisinius aspektus teikia išvadas apie savo regiono būklę ir pradeda formuoti savivaldybės plėtros viziją ir strateginius tikslus. Viziją formuoja savivaldybės darbo grupės, jiems gali padėti suinteresuoti asmenys t.y. socialinių ir ekonominių partnerių grupės. Bendradarbiaujant tarp šių grupių formuluotė dėl vizijos tikslinama atsižvelgus į tam tikras pastabas ir pateiktus pasiūlymus. Vėliau formuojami šio plano strateginiai tikslai ir uždaviniai jiems pasiekti. Įvertinus uždavinių sunkumo lygį, nustatoma žmogiškųjų ir finansinių išteklių vertė, reikalinga strateginio plėtros plano projektui įgyvendinti.

Parengtą savivaldybės strateginio plėtros plano projektą pagal vietos savivaldos įstatymą rekomenduojama paskelbti oficialioje savivaldybės interneto svetainėje ir pateikti viešą svarstymą. Vietos savivaldybė norėdama išgirsti vietos gyventojų ir verslininkų visuomenės nuomonę, dėl esminių savivaldybės plėtros klausimų, gali rengti viešus susirinkimus, televizijos ir radijo laidas, skelbti informacinius straipsnius spaudoje, rengti apklausas arba raginti pateikti pasiūlymus raštu. Pasibaigus viešiesiems svarstymams, savivaldybės darbo grupė patikslina strateginio plėtros plano projektą ir teikia tvirtinti vietos savivaldybės tarybai. Nuo tarybos patvirtinimo prasideda strateginio plėtros plano įgyvendinimas ir nuolatinė jo priežiūra.

Verta paminėti, jog savivaldybių strateginio plėtros plano rangovai, plano vykdymo procese, gali atnaujinti strateginį plėtros planą. Autoriai teigia, jog ilgos trukmės strateginio plėtros plano vizija, prioritetai, tikslai, uždaviniai bei priemonės jiems pasiekti, laikui bėgant gali būti ne itin tikslingi, dėl įvairių ekonominių/socialinių pokyčių. Todėl strateginio plėtros plano priežiūros grupėms būtina analizuoti savo teritorijos aplinką, ir prireikus - koreguoti strateginio plėtros plano „tikslų medį“. (Astrauskas ir kt. 2012)

Strateginių planų įgyvendinimo priežiūrą sudaro trys institucinės struktūros. Savivaldybių strateginių planų analizėje, kurią parengė UAB “Ekonominės konsultacijos ir tyrimai” buvo išskirtos 3 strateginio plėtros plano priežiūros grupės:

- Strateginės plėtros taryba (politinis lygmuo);

- Strateginio planavimo grupė (administracinis lygmuo);
- Socialinių ir ekonominių partnerių grupė (visuomeninis lygmuo).

Tokias priežiūros grupes tenka pastebėti daugumoje savivaldybių planavimo dokumentuose. Politinį lygmenį sudaro savivaldybės komisija/komitetas, kuri sudaroma iš savivaldybės tarybos narių. Išrinkti tarybos nariai tampa atsakingi už strateginio plėtros plano rengimą ir įgyvendinimą, bei vykdo jo priežiūrą. Administracinį lygmenį sudaro vietos savivaldybės strateginio planavimo ir programos priežiūros darbo grupė, ji sudaroma iš savivaldybės administracinių padalinių vedėjų bei tarybos narių. Šio lygmens asmenys atsakingi už strateginių planų ataskaitų rengimą. Visuomeninį lygmenį sudaro socialinių ir ekonominių partnerių grupės, savivaldybės teritorijos gyventojai bei verslininkų visuomenė. Savivaldybių strateginio planavimo rekomendacijų dokumente visuomeninis lygmuo įvardijamas kaip „interesų grupės“. Šis lygmuo aktyviai dalyvaudamas savivaldybės veikloje gali išsakyti savo poreikius, teikti pasiūlymus. Iš esmės, interesų grupės strateginiame plėtros planavime gali dalyvauti keliuose etapuose: Strateginio plėtros plano rengime, plano tikslinime, jo stebėsenos, vertinimo etape ir vykdyme. Savivaldybės darbuotojai, kurie atsakingi už strateginį plėtros planavimą, rengdami konsultacijas su interesų grupėmis, gautą informaciją turi nuodugniai išanalizuoti ir įvertinti. Po rengiamų konsultacijų, interesų grupės turi gauti išsamią informaciją su paaiškinimais dėl jų pateiktų pasiūlymų pritarimo arba atmetimo.

1.3.2 Verslininkų visuomenė savivaldybės veikloje

Remiantis „Investuok Lietuvoje“ (2016.) duomenimis, Lietuvos savivaldybių biudžeto pajamas sudarė 52 proc. mokesčiai, iš kurių 85 proc. sudaro gyventojų pajamų mokestis. Didžiąją dalį savivaldybės pajamų sudaro mokesčių rinkliava, o kitą dalį (42 proc.) – dotacijos, todėl savivaldybės turėtų atkreipti dėmesį į visuotinai pripažintą ekonominės plėtros vystymosi variklį – verslą. Verslo vaidmuo tiek valstybei, tiek savivaldybei yra esminis, kadangi jis yra pagrindinis pajamų šaltinis: iš vienos pusės - yra kuriamos darbo vietos bei gaunami atlyginimai, iš kurių nuskaitomi mokesčiai, iš kitos pusės – pats verslas tiesiogiai moka mokesčius, kurie sudaro didelę dalį valstybės pajamų, o jų dalis dotacijomis atitenka savivaldybėms.

Verslininkų visuomenės nariai, ypač smulkus ir vidutinis verslas gali ženkliai prisidėti prie savivaldybės ekonominės plėtros. Vilniaus miesto savivaldybė 2010 metais smulkų ir vidutinį verslą apibūdino kaip nuolatos besikeičiančią įmonių grupę, vidurinę ūkio sandaros grandį, kuri turi didelę įtaką ekonomikos plėtrai ir socialinių santykių stabilumui. Anot K. Grigancaitės ir I. Ivanovienės (2010.) smulkusis ir vidutinis verslas skatina gyventojų užimtumą, spartina BVP augimą, mažina socialinius-ekonominius skirtumus tarp regionų, skatina inovacijų diegimą, smulkių ir

stambių įmonių bendradarbiavimą ir kitaip teigiamai veikia šalies ekonomiką. Dar autoriai teigia, kad smulkusis ir vidutinis verslas yra svarbus ne tik valstybei, bet ir regionams, tuo pačiu ir savivaldybėms. Anot autorių, verslininkų pritraukimą sąlygoja ne tik šalies ekonominė aplinka, bet ir savivaldybių teikiamos finansinės paramos. Minėti ekonominiai elementai strateginiame plėtros planavime yra labai svarbūs, jų dėka vystosi ekonominė plėtra. Todėl, savivaldybėms turėtų būti labai svarbu bendradarbiauti su verslininkų visuomene, juos pritraukti ir kurti jiems patrauklias sąlygas savo teritorijoje.

Analizuojant verslininkų pritraukimą valstybės mastu, „Pasaulio ekonomikos forumas“ ataskaitoje, dėl pasaulio konkurencingumo indekso, kur Lietuva 2017 metais iš 137 pasaulio valstybių užima 41 vietą, dokumente buvo apklaustos įmonės ir išskirti problematiškiausi Lietuvos faktoriai, kurie sąlygoja prastą klimata verslo pritraukimui. Tarp šių faktorių problematiškiausi yra aukšti mokesčių tarifai, neefektyvi vyriausybės biurokratija, prasta mokesčių sistema, kvalifikuotų darbuotojų trūkumas, prastos galimybės gauti finansavimą ir kt.. Kai kurios iš šių faktorių problematiškumo tendencijos įžvelgiamos ne tik valstybėje, bet ir savivaldybių aplinkoje. Ūkio ministerijos įsteigta agentūra „Versli Lietuva“ 2017 metų pabaigoje atliko tyrimą dėl verslumo skatinimo savivaldybėse: „Verslumo skatinimo gerosios patirties pavyzdžių savivaldybėse analizė ir rekomendacinės gairės“. Šiame tyrime buvo apklausti 314 smulkaus ir vidutinio verslo subjektai iš įvairių šalies savivaldybių. Didžioji dalis apklaustųjų buvo įmonių savininkai arba vadovai (244 vnt.), mažesne dalis – dirbantys pagal individualią veiklą (56 vnt.) ir asmenys ketinantys įsteigti įmonę (14vnt.). Apklausoje paaiškėjo, jog didžioji dalis apklaustų verslininkų visuomenės narių mano, jog savivaldybės skiria per mažai dėmesio verslo skatinimui (35,7%), kita dalis manė jog pakankamai, tiesiog savivaldybės galėtų labiau atsižvelgti į verslo poreikius (24,8%), mažesnė dalis (15,3%) mano jog pakankamai, kiti pasisakė, kad savivaldybėse visiškai neskatinimas verslumas (13,1%), mažiausioji dalis (11,1%) nuomonės neturėjo. Taip pat šiame tyrime respondentams buvo išvardintos įvairios finansinės paramos skirtos verslui: Darbo biržos priemonė „Darbo vietų steigimo (pritaikymo) subsidijavimas“; Savivaldybės smulkaus ir vidutinio verslo paramos/rėmimo fondas; Darbo biržos priemonė „Savarankiško užimtumo rėmimas“; Invegos priemonę „Palūkanų kompensavimas“; Invegos priemonę „Verslumo skatinimas 2014-2020“ (paskolos iki 25000 Eur), Invegos teikiamas garantijas smulkiam ir vidutiniam verslui; Invegos priemonę „Darbuotojų mokymų kompensavimas“; Invegos priemonę „Parama darbui“. Po apklausos paaiškėjo, jog atsakymai dėl šių programų žinomumo pasiskirstė apytiksliai į tris trečdalius: viena dalis apklaustų teigė, jog apie paramas jie žinojo ir jomis teko pasinaudoti (36%), kiti pasisakė esą nieko apie tai nežinantys (35,7%), o kiek mažesnė dalis paramomis pasinaudojo (28,3%). Iš pateiktų rezultatų galima teigti, jog savivaldybės iš tiesų skiria mažai dėmesio verslininkų visuomenei, galimai jos skiria mažai pastangų dėl įvairių finansinių paramų informacijos pateikimo. Taip pat „Versli Lietuva“ analitikai

teigia, jog verslininkai susiduria su įvairiomis kliūtimis gaunant finansavimą iš įvairių paramos šaltinių. Atsižvelgus į pateiktus duomenis galima daryti teigti, jog verslininkų visuomenė susiduria su Lietuvoje vyraujančia neefektyvia biurokratija ir prastu savivaldybių informacijos prieinamumu dėl teikiamų finansinių paramų. Savivaldybių kompetentingi darbuotojai, atsakantys už savivaldybės strateginį plėtros planavimą turėtų stengtis labiau pritraukti verslininkų visuomenę, nuo kurios priklauso savivaldybės teritorijos ekonominė plėtra.

Apibendrinant galima teigti, jog strateginis plėtros planavimas savivaldybėse yra gan sudėtingas procesas. Rengiant strateginį plėtros planą savivaldybė turi atsižvelgti į tokius planavimo dokumentus kaip: Valstybės pažangos strategiją „LIETUVA 2030“, Nacionalinę pažangos programą, regioninį plėtros planą. Šių dokumentų pagalba savivaldybė gali lengviau įvertinti socialinę, ekonominę, ekologinę ir demografinę padėtį teritorijos, kuriai savivaldybė turi savivaldos teisę. Savivaldybės strateginio plėtros plano struktūrą sudaro vizija, plėtros prioritetai, tikslai, uždaviniai bei priemonės tikslams pasiekti. Laikotarpio eigoje, savivaldybė turi galimybę šiuos aspektus koreguoti. Savivaldybės planavimo procesas susideda iš aplinkos analizės, plano rengimo, tikslinimo, tvirtinimo, vykdymo, stebėsenos ir vertinimo etapų. Savivaldybės strateginio plėtros planavimo grupės turi atsižvelgti į savo bendruomenės grupes (tarp jų ir verslininkus), taip pat į verslo visuomenės poreikius, įtraukiant juos į rengimo, tikslinimo, stebėsenos bei vertinimo etapus. Savivaldybė kartu su bendruomene ir verslininkais turi nustatyti bendrai sukurtą tikslų ir uždavinių medį, kurie padėtų kurti darnią teritorinę plėtrą. Įvairūs šaltiniai teigia, jog verslas skatina gyventojų užimtumą, mažina nedarbą, spartina BVP augimą, didina savivaldybių pajamas ir kt. Tačiau verslininkų visuomenė į valstybės, taip pat ir į savivaldybių bendradarbiavimą žiūri kiek skeptiškai.

2. Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros planavimo tyrimas

2.1 Empirinio tyrimo apibūdinimas ir metodologija

Siekiant nustatyti Vilniaus miesto savivaldybės strateginio planavimo kokybę, pasirinkta palyginti 2010-2020 m. parengto ir 2017 m. atnaujinto strateginio plėtros plano turinio struktūrą, analizuojamos savivaldybės užsibrėžtos ir faktinės reikšmės elementų, skirtų ekonominei plėtrai, taip pat apklausos metodu siekiama nustatyti verslininkų visuomenės dalyvavimo aktyvumą strateginio plėtros planavimo etapuose.

Tyrimo tikslas – palyginti Vilniaus miesto savivaldybės 2010m. patvirtintą ir 2017m. atnaujintą strateginį plėtros planą ir nustatyti plano turinio struktūros pokyčius.

Tyrimo metodas:

Tyrimui atlikti buvo pasirinktas **duomenų lyginamosios analizės metodas**. Tai yra tokia mąstymo operacija, kuomet tiriantysis subjektas savo mintimis gretina, o vėliau vertina tiriamuosius objektus. Tai yra vienas iš efektyviausių empirinių tyrimų metodu, kuriuo metu tiriantysis subjektas samprotauja ir statistiniais duomenimis remiasi pirmine informacija ir mėgina atskleisti tyrimo kintamuosius ryšius.

Šis metodas tikslingiausiai padės įvykdyti užsibrėžtą tyrimo tikslą. Esminę plano struktūrą sudaro: vizija, prioritetai, tikslai, uždaviniai, priemonės. Šie planavimo dokumentai yra viešai paskelbti Vilniaus miesto savivaldybės svetainėje (http://www.vilnius.lt/planavimo_dokumentai87033).

Tyrimas sudarytas iš 4 dalių:

1. Lyginamos 2010m. ir 2017m. Vilniaus miesto savivaldybės strateginių plėtros planų vizijos, tiriamas jų skirtumas ir tikslingumas, siekiant nustatyti ar jos atitinka teorinėje dalyje nustatytus reikalavimus.
2. Lyginami 2010m. ir 2017m. Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano prioritetai, nustatomi jų skirtumai.
3. Lyginami 2010m. ir 2017m. Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano tikslai, uždaviniai bei priemonės tikslams pasiekti, skirti konkurencingai miesto ekonomikai kurti.

Tyrimo tikslas – Įvertinti Vilniaus miesto savivaldybės strateginiame plėtros plane numatytus ekonominės plėtros siekius ir jų pasiekimo laipsnį 2010-2016m. laikotarpiu.

Tyrimo metodas:

Tokiu pat metodu bus tiriamas dar vienas plano aspektas: Strateginis plėtros planas buvo patvirtintas Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2010 m.. Kadangi šis planas buvo atnaujintas 2017 m., bus lyginamos atnaujinto strateginio plėtros plano faktinės, ir 2010 m. užsibrėžtos siektinos reikšmės elementų, kurie yra skirti ekonominei plėtrai. Lyginant šias reikšmes bus bandoma nustatyti savivaldybės siekius bei įvertinti jų darbo indelį. Tačiau atnaujintame strateginiame plėtros plane išliko tik trys bendri ekonominiai elementai, skirti ekonominei plėtrai, t.y. BVP dalis, tenkanti vienam gyventojui, tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui bei vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis. Norint palyginti daugiau siektinų ir faktinių rezultatų, buvo pasirinktos dar dvi ekonominių elementų siektinos reikšmės iš 2010 metų strateginio plėtros plano, t.y. registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis bei lietuviškos kilmės prekių eksportas. Šių elementų siektinos reikšmės lyginamos su statistikos departamento pateiktomis faktinėmis reikšmėmis.

Kiekvieno ekonominio elemento tyrimas sudarytas iš 3 dalių:

1. Analizuojant 2010m. patvirtintą strateginį plėtros planą, bus bandoma nustatyti savivaldybės užsibrėžtų reikšmių pasirinkimo motyvus.
2. Analizuojant 2017m. patvirtintą strateginį plėtros planą ir statistikos departamento duomenys bus nustatoma ar savivaldybei pavyko laikytis „plano“.
3. Analizuoti strateginio plėtros plano metines vykdymo ataskaitas, siekiant nustatyti savivaldybės indelį, susijusi su analizuojamu ekonominiu elementu.

Tyrimo tikslas – nustatyti verslininkų aktyvumą ir požiūri dalyvaujant skirtinguose Vilniaus miesto savivaldybės strateginį plėtros planavimo etapuose.

Tyrimo metodas:

Apklauso metodas. Šis metodas dažniausiai taikomas tada, kai tiriamasis reiškiny yra susijęs su žmonių žiniomis, poreikiais, motyvacija, interesais ir pan. Šio metodo paskirtis yra gauti reprezentatyvią informaciją siekiant nustatyti ryšį tarp skirtingų tyrimo parametrų. Šis metodas pasirinktas dėl jo žinomumo ir prieinamumo interneto vartotojams bei lengvą anketų sklaidą, siekiant pasiekti kuo didesnę respondentų. Apklausa buvo sukurta www.apklausa.lt internetiniame puslapyje, apklausos anketa buvo išsiųsta maždaug į 2500 viešai paskelbtus verslininkų elektroninius paštus, tačiau per 3 sav. laikotarpį atsakė tik 53 respondentai. Duomenų apdorojimui pasirinkta Microsoft Excel programa.

Anketa sudaryta iš 3 dalių:

1. Demografijos duomenų surinkimas. Siekiant nustatyti verslininko įmonės buvimo vietą, veiklos rūšį bei jos dydį.
2. Bendroji dalis. Surenkama respondentų nuomonė apie strateginio plėtros plano žinomumą, nustatomas dalyvavimo aktyvumas planavimo etapuose dabar ir ateityje bei savivaldybės noras su jais bendradarbiauti (verslininku atžvilgiu).
3. Verslininkų pasiūlymai. Siekiant aiškiau suprasti respondentų atsakymus ir nuomonę apie Vilniaus miesto savivaldybės planavimo etapus, raginant įtraukti verslininkų visuomenę, užduoti atviri klausimai, kuriame respondentai laisvai įrašė pasiūlymus ar pastabas dėl tarpusavio bendradarbiavimo.

Pirmąją dalį sudarė keturi klausimai:

1. „Ar Jūsų įmonė įsikūrusi Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje?“. Šiuo klausimu siekiama atskirti verslininkų nuomones, kurių verslas įsikūręs kitoje savivaldybės teritorijoje.
2. „Kokiam ekonominiam sektoriui Jūsų įmonė priklauso?“. Atsakymai buvo išskirstyti į žemės ūkio, paslaugų bei pramonės veiklą, siekiant išskaidyti atskirų ekonominių sektorių nuomonę.
3. „Kokiai verslo kategorijai Jūsų įmonė priklauso?“ atsakymai buvo išskirti į labai mažos, mažos, vidutinės bei didelės įmonės. Skliausteliuose prie kiekvieno aprašytos sąvokų apibrėžtys. Šis klausimas užduotas dėl panašių priežasčių.

Antrąją dalį sudarė aštuoni klausimai:

1. „Ar teko susipažinti su Vilniaus miesto savivaldybės strateginiu plėtros planu 2010-2020 m.?“ Svarbiausias klausimas, kuriuo siekiama patikrinti atskirų sektorių nuomonę apie Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano žinomumą. Atsakymai pateikti „Taip“ arba „Ne“.
2. „Ar žinote plėtros plano užsibrėžtus tikslus bei jiems pasiekti skirtas užduotis, siekiant plėtoti konkurencingą ekonomiką savivaldybės teritorijoje?“. Taip pat vienas iš esminių klausimų, kurio siekis yra panašaus tipo.
3. „Ar Jus pasiekė informacija, kad į Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano rengimo ir tikslinimo procesą yra įtraukiama verslininkų visuomenė?“ Prieš pradedant analizuoti verslininkų dalyvavimo aktyvumą planavimo etapuose, buvo siekiama sužinoti kiek iš jų apie šį etapą yra informuoti. Atsakymai pateikti „Taip“ arba „Ne“

4. „Ar dalyvavote šio plano tikslinimo ir rengimo procese?“ Šiuo klausimu ketinama sužinoti, kiek iš verslininkų yra dalyvavo šiame etape ir kiek iš jų būtų sudalyvavę, jei apie tai būtų žinoję. Atsakymai pateikti „Taip“, „Ne, nes man tai neaktualu“, „Ne, nes apie tai nebuvo informuotas“.
5. „Ar dalyvaustumėte/norėtumėte dalyvauti strateginio plėtros plano stebėsenos ir vertinimo etape?“ Šio klausimo siekis yra panašus, tik klausiama dėl kito planavimo etapo. Atsakymai pateikti: „Dalyvauju“, „Neaktualu“ ir „Dalyvaučiau, jei apie tai žinočiau“
6. „Ar ateityje ketinate dalyvauti Vilniaus miesto savivaldybės naujo strateginio plėtros plano rengimo ir rezultatų vertinimo etapuose?“ Tai yra vienas iš esminių klausimų siekiant sužinoti, kas pasikeičia, kuomet verslininkai apie šį etapą sužino. Atsakymai pateikti: „Taip“, „Jei ne, pakomentuokite kodėl“. Šio klausimo variantas buvo siekiama išgirsti verslininkų nuomonę apie patį Vilniaus miesto savivaldybės strateginį plėtros planavimo procesą.
7. „Kaip manote, ar Vilniaus miesto savivaldybė skiria per mažai dėmesio verslo skatinimui?“ Dėstomosios dalies pirmame skyriuje teko sužinoti, jog verslininkai į savivaldybės norą pritraukti verslą žiūri kiek skeptiškai, šis klausimas buvo užduotas norint patikrinti situaciją Vilniaus miesto savivaldybėje. Atsakymo variantai buvo tokie: „Pakankamai“, „Per mažai“, „Savivaldybė galėtų labiau atsižvelgti į verslininkų poreikius“.
8. „Ar šios apklausos dėka ketinate labiau pasidomėti Vilniaus miesto savivaldybės strateginiu plėtros planu ir jame esančiomis programomis bei verslui teikiamomis lengvatomis?“ Šio klausimo tikslas buvo sužinoti ar ši apklausa verslininkams pasirodė naudinga.

Trečioji dalis susideda iš dviejų klausimų:

1. „Pateikite pasiūlymus ir/ar pastabas Vilniaus miesto savivaldybei, siekiant pagerinti tarpusavio bendradarbiavimą.“. Šiame laukelyje respondentai galėjo įrašyti bet kokią atsakymą. Tokio klausimo siekis – giliau analizuoti tarpusavio bendradarbiavimo problemas.
2. „Jūsų nuomone, ar Vilniaus miesto savivaldybės teikiamos finansinės paramos, lengvatos, skirtos verslui lengvai prieinamos? Jei ne, kodėl?“ Šiame laukelyje respondentai galėjo įrašyti bet kokią atsakymą. Šio klausimo siekis – patvirtinti arba paneigti dėstomosios dalies pirmame skyriuje išnagrinėtą nuomonę apie savivaldybės kliūtis, siekiant finansinės paramos.

3. Vilniaus miesto savivaldybės strateginis plėtros planavimas ir verslininkų visuomenės dalyvavimas jo procese

2010 pradžioje SSP buvo aptariamas su Vilniaus miesto meru ir Vilniaus miesto savivaldybės tarybos partneriais. Paraleliai buvo vykdomas Vilniaus miesto gyventojų ir įmonių nuomonių tyrimas (apklausa apie išskiriamus miesto plėtros prioritetus, egzistuojančias problemas). Apibendrinus visų suinteresuotų socialinių-ekonominių grupių nuomones ir pasiūlymus, teminių diskusijų metu buvo aptariama miesto vizija ir ilgalaikės plėtros kryptys su suinteresuotomis šalimis – visuomenės, verslo atstovais, valstybės ir savivaldybės įstaigų atstovais. Po šios procedūros strateginio plano rengėjai parengė Vilniaus miesto savivaldybės 2010-2020 m. plano matmenų projektą ir jis buvo pristatytas visuomenei – gyventojai buvo kviešti teikti savo pasiūlymus ir aktyviai prisidėti prie miesto strategijos formavimo. 2010 m. liepos mėn. pirminis plano projektas buvo pateiktas derinti su tarybos komitetu, vėliau buvo organizuoti vieši strateginio plano matmenų ir strateginio plano dokumento projekto aptarimai su miesto gyventojais ir verslininkų atstovais. 2017 metais šis planas buvo atnaujintas ir viešai paskelbtas. Šiame skyriuje bus apibūdinta Vilniaus miesto savivaldybė, lyginami 2010-2016 metų siektini ir faktiniai rezultatai ekonominių rodiklių bei nustatomas verslininkų visuomenės dalyvavimas strateginiame plėtros planavime Vilniaus miesto savivaldybėje.

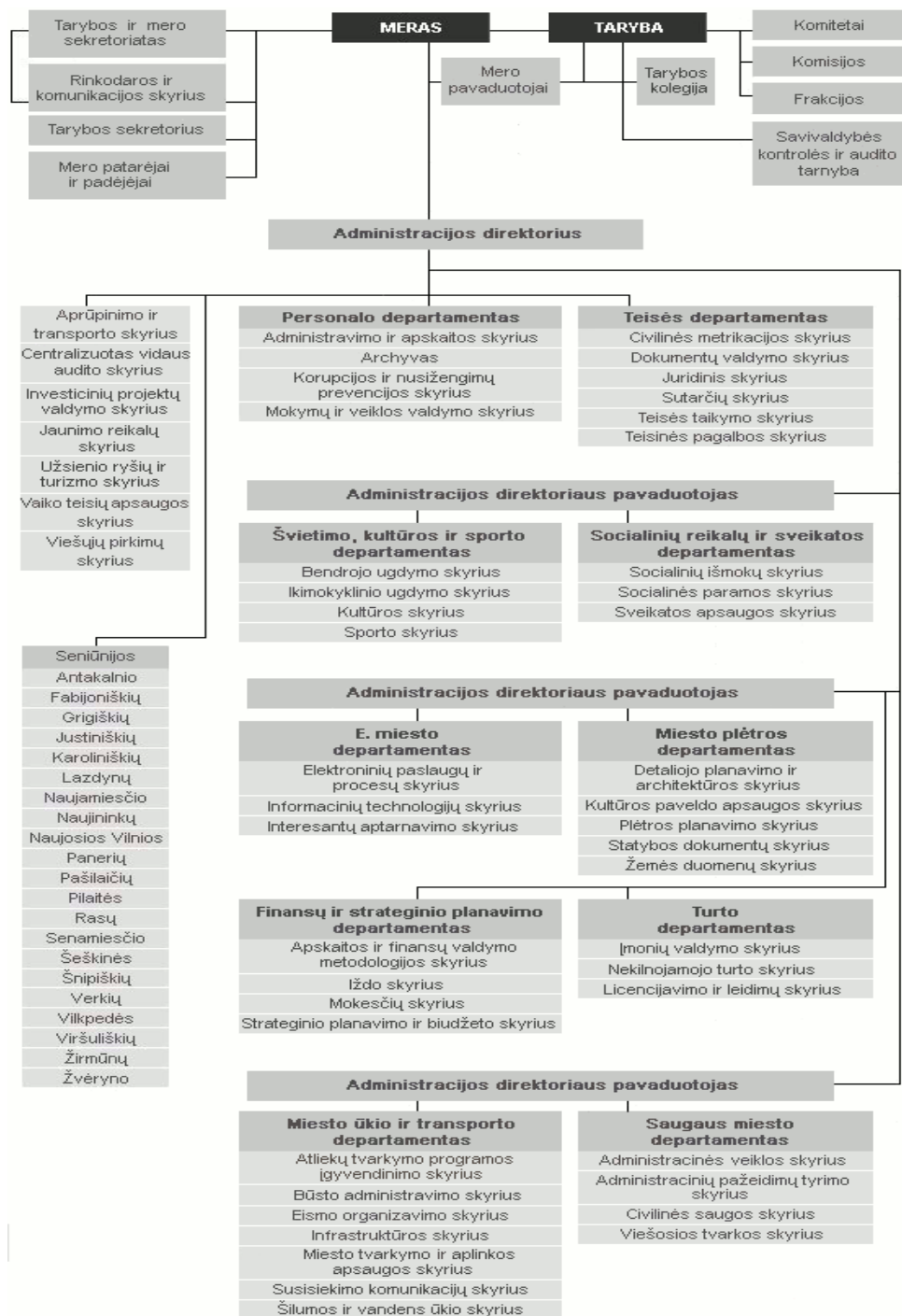
3.1. Vilniaus miesto savivaldybės apibūdinimas ir strateginių plėtros planų lyginamoji analizė

Šiame poskyryje apibūdinama Vilniaus miesto savivaldybės teritorija ir savivaldybės valdymo bei organizacinė struktūra. Kaip jau buvo minėta teoriniame skyriuje, savivaldybės turi teisę koreguoti ir atnaujinti strateginį plėtros planą. Taip pat buvo išnagrinėta, jog savivaldybės strateginio plėtros plano struktūrą iš esmės sudaro vizija, prioritetai, tikslai, uždaviniai ir priemonės. Vilniaus miesto savivaldybė, tarybos sprendimu, 2017 metais atnaujino Vilniaus miesto strateginį plėtros planą 2010-2020 metams, jame įvyko keli struktūros pokyčiai, kuriuos svarbu išanalizuoti.

Vilniaus miesto savivaldybė – administracinis teritorijos vienetas, esantis pietryčių Lietuvoje, jis priklauso Vilniaus regionui. Ši savivaldybė yra išskirtinė, nes tai yra vienintelė miesto savivaldybė Lietuvoje, kuri apima ne vieną miestą (ir Grigiškes), taip pat savivaldybei priklauso 3 kaimai (Grigiškių seniūnijoje esantys kaimai). Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2017 metų liepos mėnesį sostinėje gyventojų skaičius siekė 546 526, teritorijos plotas 401 km², gyventojų

tankumas siekia apie 1 362,9 žm./km². 2018 metų pradžioje savivaldybėje verslu užsiima 41624 ūkio subjektas.

Šiuo metu savivaldybėje dirba 938 darbuotojai. 4 pav. pavaizduota Vilniaus miesto savivaldybės valdymo ir Vilniaus miesto savivaldybės administracijos struktūra. Savivaldybės tarybą sudaro 51 kompetentingi asmenys, kurie dalyvauja sprendimų projektų rengime, svarstyme ir priėmime, taip pat jie yra atsakingi už priimtų sprendimų vykdymo kontrolę. Šias funkcijas padeda atlikti savivaldybės tarybos ir mero sekretoriatas (registruoja tarybos sprendimų projektus ir pan.), mero pavaduotojai, tarybos kolegija (patariamasis organas), komitetai (vykdymo kontrolė), komisijos (etika ir antikorupcija), frakcijos (bendradarbiaujančios politinės partijos), savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba. Kaip matome, Vilniaus miesto savivaldybės skyrius, departamentus ir seniūnijas, kurios yra atsakingos už priimtų sprendimų vykdymą, valdo administracijos direktorius ir jo pavaduotojas. Administracijos direktorius yra pavaldus savivaldybės tarybai ir merui. Meras yra savivaldybės tarybos narys, pirmininkas ir vadovas.

5 pav. Vilniaus miesto savivaldybės valdymo ir Vilniaus miesto savivaldybės administracinė struktūra. Šaltinis: oficiali Vilniaus miesto savivaldybės svetainė.

Toliau bus pateikiama Vilniaus miesto savivaldybės vizijos, prioritetų, tikslų, uždavinių bei priemonių lyginamoji analizė, 2010 ir 2017 metais patvirtintų strateginių plėtros planų.

1 lentelė. *Vilniaus miesto savivaldybės strateginių plėtros planų vizijos iki 2020 m.*

2010 metais patvirtinta strateginio plėtros plano vizija	2017 metais patvirtinta strateginio plėtros plano vizija
„Artimiausią dešimtmetį bus siekiama, kad Lietuvos sostinė regione išsiskirtų savo žmonėmis – inteligentiškais, išsilavinusiais, iniciatyviais, išradingais, įdomiais, išraiškingais, įvairiais... “	„Vilnius – inovatyvus, tarptautinis ir klestintis Šiaurės Europos ekonomikos centras, su laimingais ir draugiškais gyventojais, spalvingu kultūriniu gyvenimu, tvarkinga ir saugia aplinka.“

Šaltinis: Sudaryta autoriaus, remiantis *Vilniaus miesto savivaldybės strateginiais plėtros planais 2010-2020*

Pirmame skyriuje buvo aptarta, jog plano vizija turi būti aiškiai apibūdintas ir struktūriškas ateities paveikslas, kuris turi nurodyti, kokia kryptimi institucija ketina konkuruoti. Pateiktoje 1 lentelėje pastebima, jog nei viena iš šių vizijų neturi šių aspektų. Jos yra per plačios ir neturi konkretumo, todėl Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje esantiems gyventojams gali kilti neaiškumu, kurią kryptimi miestas ketina judėti. Savivaldybė neturėdama aiškos vizijos gali suklaidinti bendruomenės gyventojus ir pačią savivaldybę, nes neturint aiškos vizijos, Vilniaus miesto savivaldybei kyla grėsmė netikslingai investuoti finansinius ir žmogiškuosius išteklius, vėliau tai gali neigiamai paveikti verslą ir visą bendruomenę.

2 lentelė: Vilniaus miesto savivaldybės strateginių plėtros planų plėtros sritys iki 2020 metų

2010 metais patvirtintos strateginio plėtros plano prioritetai	2017 metais patvirtintos strateginio plėtros plano prioritetai
1. „Kokybiškų gyvenimo sąlygų visuomenei kūrimas“	1. „Kokybiškų gyvenimo sąlygų visuomenei kūrimas“
2. „Konkurencingos miesto ekonomikos kūrimas“	2. „Konkurencingos miesto ekonomikos kūrimas“
3. „Subalansuota miesto teritorijų ir infrastruktūros plėtra“	3. „Subalansuota miesto teritorijų ir infrastruktūros plėtra“
4. „Miesto valdymo kokybės gerinimas“	4. „Miesto valdymo kokybės gerinimas“

Šaltinis: Sudaryta autoriaus, remiantis Vilniaus miesto savivaldybės strateginiais plėtros planais 2010-2020 m.

Žvelgiant į 2 lentelę, galima pastebėti, jog Vilniaus miesto savivaldybė, atnaujinant strateginį plėtros planą, plėtros sričių nekeitė, todėl, kiekviena Vilniaus miesto savivaldybės plėtros sritis, turinti tikslus bei uždavinius jiems pasiekti, taip pat beveik nepakito. Lyginant prioritetų tikslus ir uždavinių medį, 2017 metais atnaujintame strateginiame plėtros plane iš pirmo žvilgsnio buvo pastebimas tik vienas skirtumas: „Sukurti tvarią tarpsektorinę prevencijos sistemą“. Šis uždavinys buvo pridėtas ir skirtas „Sveika visuomenė ir efektyvi sveikatos priežiūros sistema“ tikslui pasiekti. Šiam uždaviniui išspręsti pateikiamos dvi priemonės: suteikti kokybišką psichologų pagalbą asmenims, ketinantiems nusižudyti, bei sukurti psichikos sveikatos strategiją, kuri turėtų skatinti žalingų įpročių prevenciją. Šis uždavinys, siekiant sukurti kokybiškas gyvenimo sąlygas visuomenei, buvo pridėtas ne veltui, nes Lietuva 2016 metais buvo pirmaujanti Europoje pagal savižudybių santykį, taip pat pagal šį rodiklį buvo 5 pasaulyje. Didelį kiekį tikslų ir uždavinių, kurie menkai pasikeitė, pateiksiu 1,2,3,4 priede.

Išanalizavus atnaujintą strateginį plėtros planą detaliau, buvo pastebėta, jog šis planas aprašytas kiek eklektiškai, nes skirtingose vietose aprašant plano tikslus ir uždavinius, buvo pastebėtas naujas tikslas, skirtas 2 savivaldybės prioritetui – „Padidinti Vilniaus gyventojų užimtumą, kuriant inovatyvias paslaugas, skatinant, aktyvų dalyvavimą, pertvarkant apleistas erdves“. Šio ir kitų tikslų pakitę uždaviniai, kurie yra susiję su konkurencinga miesto ekonomikos plėtra, pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė. Konkurencingos miesto ekonomikos plėtros uždavinių ir priemonių pokyčiai

Uždavinio pavadinimas	Priemonės pavadinimas
1. „Saugoti Vilniaus senamiesčio savitumą ir didinti jo patrauklumą“ (nepasikeitė)	1.1. „Parengti ir patvirtinti Senamiesčio valdymo planą“ (2017m. nėra)
2. „Formuoti Vilniaus miesto įvaizdį tarptautiniu mastu“ (nepasikeitė)	1.2 „Įgyvendinti Vilniaus miesto komunikacijos ir rinkodaros strategijos įgyvendinimo planuose numatytas programas“ (2017 metais pasikeitė, nes 2010 priemonė „Parengti 2012–2020 metų Vilniaus miesto įvaizdžio strategiją „ buvo parengta 2012 metais)
3. „Kurti aukštos pridėtinės vertės darbo vietas, plėtojant inovatyvias paslaugas“ (2017 buvo pridėtas)	1.3 „Pagerinti sąlygas aukštos pridėtinės vertės darbo vietų kūrimui“ (2017 buvo pridėtas)
4. „Sudaryti sąlygas darbo vietų kūrimui, užimtumo augimui, atnaujinant apleistas miesto teritorijas, gamtos ir kultūros paveldo erdves“ (2017 buvo pridėtas)	1.4 „Pagerinti sąlygas naujų darbo vietų kūrimui, paslaugų sektoriuje atnaujinant apleistas miesto teritorijas, gamtos ir kultūros paveldo erdves“ (2017 buvo pridėtas)

Šaltinis: *Vilniaus miesto savivaldybės strateginiai plėtros planai 2010-2020*

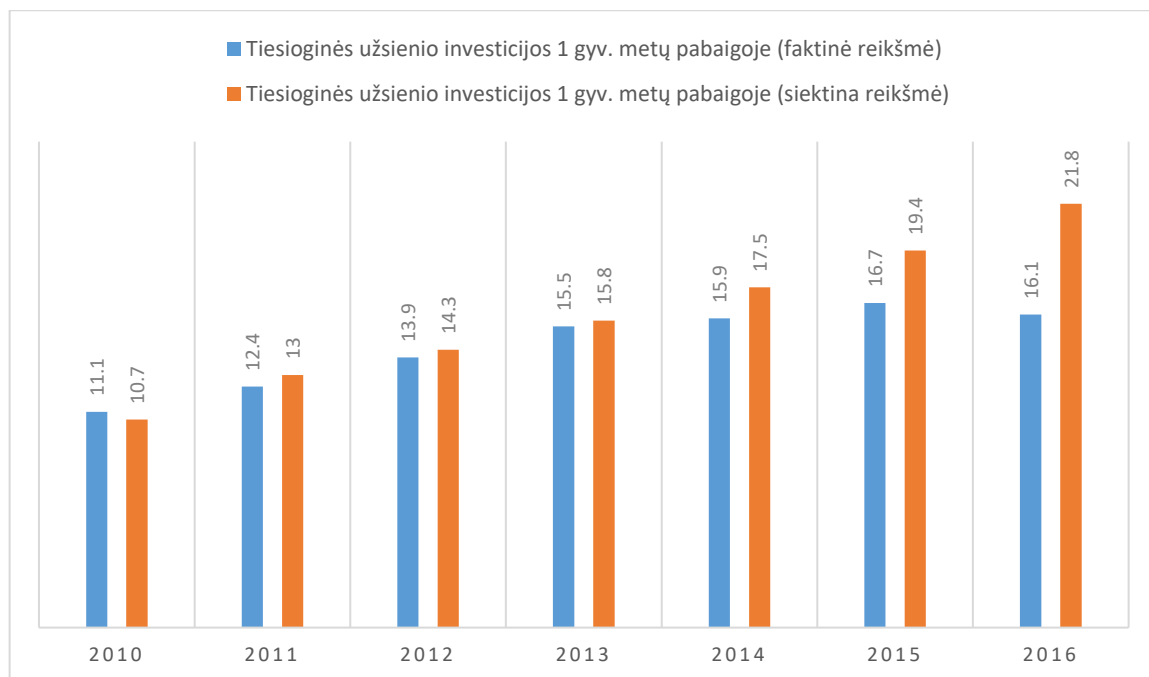
2017 metais atnaujinus strateginį plėtros planą, 3 lentelėje pateikiami konkurencingos ekonomikos plėtros srities uždavinių ir priemonių pasikeitimai. 2017 metų plane 1 ir 2 uždaviniai nepasikeitė, lyginant su 2010 metų strateginiu plėtros planu, pasikeitė jų priemonės/veiksmai. 1 uždavinys skirtas efektyviai ir tausojančiai panaudoti Vilniaus miesto kultūros paveldą, 2017 metais panaikino 1.1 priemonę, nes savivaldybei pavyko 2012 metais parengti ir patvirtinti senamiesčio valdymo planą. 2 uždavinys skirtas Vilniaus miesto įvaizdžio formavimui, tarptautiniu mastu, 2010 metais priemonę 1.1 pasikeitė, nes savivaldybė sukūrė Vilniaus miesto įvaizdžio strategiją 2012 metais, atsinaujinusi priemonė skirta strategijos įgyvendinimui. 3 ir 4 uždaviniai ir jų priemonės yra naujos, nes 2017 metų plane atsirado naujas tikslas, skirtas efektyviau mažinti žmonių nedarbą, kuriant aukštos pridėtinės vertės darbo vietas, taip pat didinti darbo vietų skaičių paslaugų sektoriuje, atnaujinant apleistas miesto teritorijas. Šio tikslo, uždavinių ir priemonių įvedimas tapo būtinas norint pasiekti ekonominių elementų siektinas reikšmes, kurias analizuosiu kitame poskyryje.

Lyginant 2010 ir 2017 metų koreguotą strateginį plėtros planą, apibendrintai galima teigti, jog Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano vizija 2017 metais pasikeitė, tačiau jai vis tiek trūksta struktūriškumo, bendruomenei aiškiai nusakytos savivaldybės padėties strateginio plėtros

plano pabaigoje, ją reikėtų taisyti. Vilniaus miesto savivaldybės 4 prioritetai nepasikeitė. Analizuojant prioriteto „Konkurencingos miesto ekonomikos kūrimas“ uždavinius bei priemones, teko pastebėti kelis pokyčius, kurie buvo pateikti lentelėje. Pirmos dvi priemonės pasikeitė, nes jos buvo trumpo laikotarpio, likę du uždaviniai su priemonėmis buvo priskirti prie naujo tikslo, kuris turėtų prisidėti prie efektyvesnės ekonominės plėtros Vilniaus miesto savivaldybėje.

3.2 Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano siektinų ir faktinių rezultatų analizė 2010-2016 metų laikotarpiu

Strateginis plėtros planas buvo patvirtintas Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2010 metais. Kadangi šis planas buvo atnaujintas 2017 metais, bus lyginamos atnaujinto strateginio plėtros plano faktinės, ir 2010 metais užsibrėžtos siektinos reikšmės elementų, kurie yra skirti ekonominei plėtrai. Tačiau atnaujintame strateginiame plėtros plane išliko tik trys bendri ekonominiai elementai, skirti ekonominei plėtrai, t.y. BVP dalis, tenkanti vienam gyventojui, tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui bei vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis. Norint palyginti daugiau siektinų ir faktinių rezultatų, buvo pasirinktos dar dvi ekonominių elementų siektinos reikšmės iš 2010 metų strateginio plėtros plano, t.y. registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis bei lietuviškos kilmės prekių eksportas. Šių elementų siektinos reikšmės lyginamos su statistikos departamento pateiktomis faktinėmis reikšmėmis. Visi minėti rodikliai analizuojami Vilniaus miesto apskrities lygmeniu, todėl verta paminėti, kad Vilniaus miesto savivaldybės pasiekti rezultatai priklauso ir nuo kitų savivaldybių, esančių Vilniaus apskrityje. Todėl palyginti faktines ir siektinas reikšmes tampa ypatingai sudėtinga.

4 pav. Tiesioginės užsienio investicijos vienam gyventojui Vilniaus apskrityje.

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Vilniaus miesto savivaldybės strateginiais plėtros planais 2010-2020

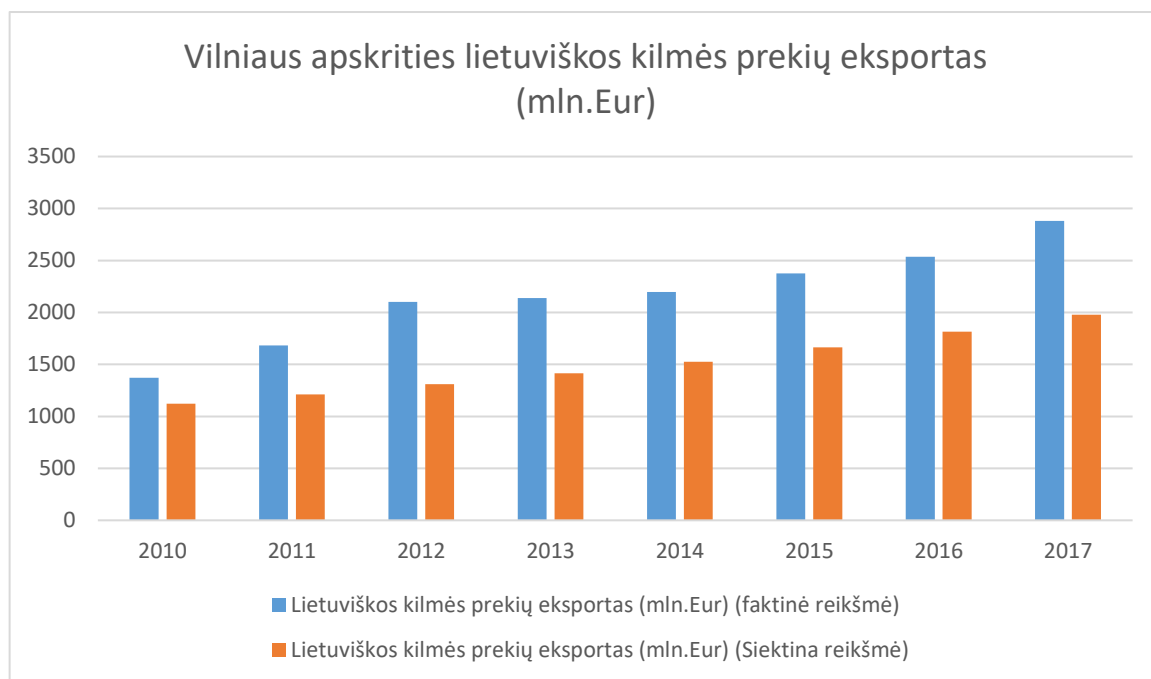
4 pav. pateikiama Vilniaus miesto apskrities tiesioginių užsienio investicijų (toliau –TUI) dalis, tenkanti vienam gyventojui (tūkst. eur per metus). Remiantis strateginiu plėtros planu 2010-2020 metams, nuo 2000 metų iki 2009, Vilniaus apskrities TUI srautai sudarė 6,1 mlrd. eurų, tai sudarė 67,1 % visos šalies TUI įplaukų. Kitas miestas, kuris užima 2 vietą pagal TUI pritraukimą buvo Kaunas, tačiau jo šalies dalis sudarė vos 7,2% TUI. Tokie ženklūs skirtumai parodo, kad Vilniaus miestas iš tiesų yra patraukliausias miestas užsienio investuotojams. Taip yra dėl to, nes Vilnius, kaip sostinė, taip pat ekonomikos centras yra labai patraukli vieta didelėms tarptautinėms bendrovėms, todėl TUI struktūroje Vilniuje didžiausia dalis tenka prekybos ir paslaugų įmonėms, kituose didmiesčiuose didžioji dalis TUI vertės sudaro pramonė. Vilnius yra finansų centras, kuriame įsikūrusi didžioji dalis šalies ir užsienio bankų, draudimo bendrovių ir vertybinių popierių rinkos institucijų. Daugiausia Vilniaus apskrityje TUI pritraukia nekilnojamas turtas, nuoma, finansavimo tarpininkavimo, telekomunikacijų sektoriai, kurie pritraukia 61% apskrities TUI įplaukų. Dėl šios priežasties, Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano analitikai spėjo, kad TUI srautai, tenkantys vienam gyventojui, vidutiniškai kas metus augs 12.7% (vidutiniškai kas metus 1,9 tūkst. eur/1 gyv.). Siekis iš tiesų yra aukštai užsibrėžtas, nes tikimasi, kad nuo 2010 metų iki 2016, TUI dalis tenkanti vienam gyventojui išaugs daugiau kaip dvigubai. Tokias aukštas prognozes lėmė strateginio plėtros plano vienas iš tikslų – „Palanki ekonominė aplinka verslui ir investicijoms“. Siekiant šio tikslo, buvo įvardijami tokie uždaviniai kaip „Sukurti palankią aplinką vidaus ir užsienio

investuotojams“ ir „Sudaryti palankias sąlygas žinių ekonomikos ir inovacijų plėtrai“, taip pat buvo įvardijami įvairūs veiksmai, kurie turėjo prisidėti prie uždavinių vykdymo. Tačiau, nagrinėjant metines strateginio plėtros plano ataskaitas, teko pastebėti, kad Vilniaus miesto savivaldybės veiksmai, siekiant pritraukti TUI buvo vykdomi dalinai, dėl tam tikrų priežasčių:

- 2011 metų ataskaitoje iš 7 priemonių siekiant pritraukti TUI, 4 iš jų buvo atkelti 2012 metams, tačiau savivaldybė dalyvavo nekilnojamojo turto ir investicijų parodoje, įkūrė 53,9 ha sklypą Vilniaus viešojo logistikos parkui, pradėjo rengti 28,9 ha sklypo projektą pramonės parkui įkurti.
- 2012 metų ataskaitoje iš 7 veiksmų, siekiant pritraukti TUI, 3 iš jų neįvykdė dėl finansavimo trūkumo, 1 buvo perkeltas 2013 metams vykdyti, o kitas veiksmas buvo tik numatomas, organizuojant industrinio parko teritorijos planavimui, tačiau savivaldybei pavyko sukurti teritorinius planus logistikos centrams ir suorganizuoti renginį „Vilniaus franšizavimo dienos-brand4baltic“.
- 2013 metų ataskaitoje iš 7 veiksmų, siekiant pagerinti TUI situaciją, 4 iš jų buvo neįvykdyti dėl lėšų trūkumo, tačiau parengė pramoninės teritorijos planą, dalyvavo renginyje siekiant pritraukti potencialius investuotojus, įgyvendino projektą dėl filmavimo pritraukimo Vilniaus mieste (pritraukė 37 filmus, kurių biudžetai sudarė 8,2 mln eurų, 5,6 mln eurų sudarė užsienio filmai).
- Deja, 2014 metų strateginio plėtros plano ataskaita nėra paskelbta, todėl įvykdytų/neįvykdytų veiksmų analizuoti negalima.
- 2015 metų ataskaitoje, iš 7 veiksmų, siekiant padidinti TUI srautus, 3 iš jų buvo neįvykdyti dėl finansavimo trūkumo, tačiau dalyvavo investicijų parodose užsienyje, užmezgė ryšius su investuotojais, parengė pramonės teritorijos detalų planą, dalyvavo užsienio kino industrijos renginiuose.
- 2016 metų ataskaitoje, iš 7 veiksmų, siekiant padidinti TUI, 3 iš jų buvo neįvykdyti, 2 iš jų tik planuojami, tačiau Vilniaus miesto savivaldybė įsteigė VšĮ „Go Vilnius“, kurios veikla susijusi su TUI skatinimu, taip pat ši įstaiga suorganizavo 4 Vilniaus miesto pristatymus užsienyje, 27 užsienio investuotojams suteikė informaciją apie Vilnių.

Išanalizavus strateginį plėtros planą ir jo metines ataskaitas galima pastebėti, kad Vilniaus miesto savivaldybė užsibrėžė aukštus siekius dėl TUI srautų pritraukimo, tai lėmė sėkminga TUI srautų praeitis Vilniaus apskrityje ir užsibrėžti tikslai, siekiant pritraukti TUI. Tačiau Vilniaus miesto savivaldybė plano nesilaikė, didžiąją dalį uždavinių vykdymo atidėdavo sekantiems metams arba nevykdė dėl lėšų trūkumo. Tuo tarpu, TUI tenkančios 1 gyventojui, faktinis vidutinis augimo tempas buvo mažesnis - 6,6% (vidutiniškai kas metus 0,8 tūkst. eur/1 gyv.). Per visą laikotarpį, kuris buvo pateiktas grafike, savivaldybei nepavyko inicijuoti ir paremti tyrimus, skirtus identifikuoti Vilniaus žinių ekonomikos išteklius, naujas potencialias žinių ekonomikos sritis ir jų plėtros galimybes, inicijuoti mokslo, verslo ir vietinės valdžios bendradarbiavimą skatinančius projektus,

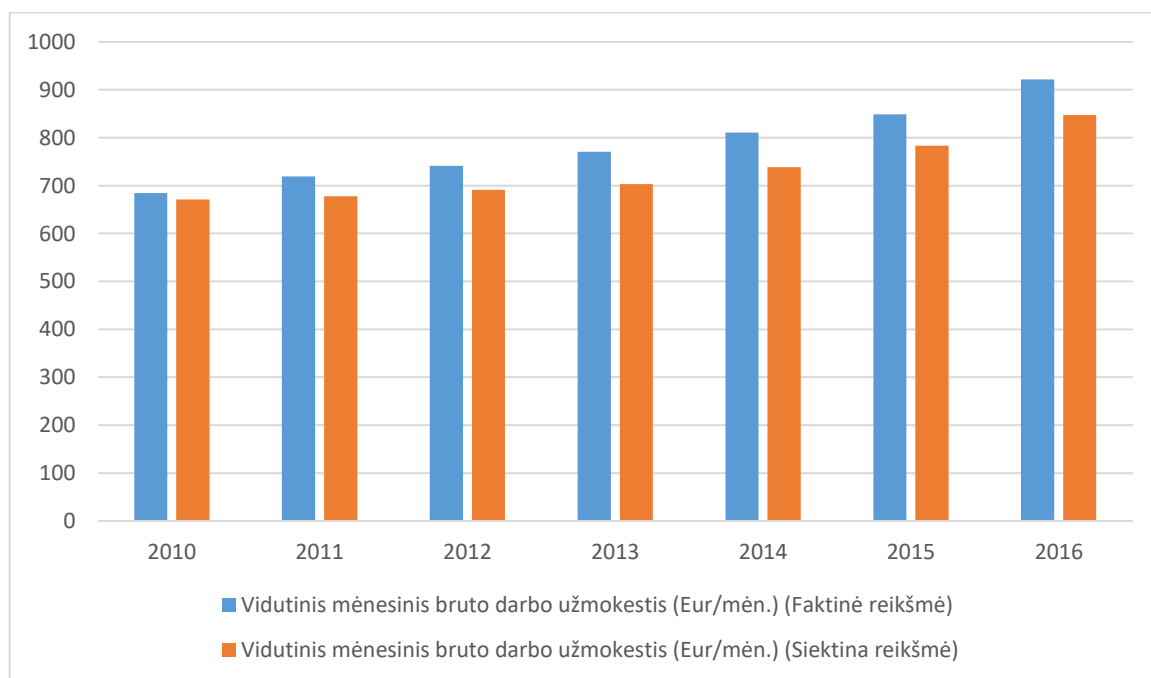
kurie prisidėtų pritraukiant investicijas moksliniams tyrimams, inovacijoms ir aukštųjų technologijų verslo plėtrai. Šie uždaviniai buvo neįvykdyti dėl finansavimo stygiaus. Todėl galima teigti, kad Vilniaus miesto savivaldybė nesugebėjo tinkamai suplanuoti išdo, kurio dalis turėjo būti skirta TUI pritraukimui. Vilniaus miesto savivaldybė turėjo būti mažiau ambicinga užsibrėžiant tokias aukštas siektinas reikšmes ir/arba turėjo laikytis strateginio plėtros plano uždavinių vykdymo.

5 pav. *Vilniaus apskrities lietuviškos kilmės prekių eksportas (mln.Eur). Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Vilniaus miesto savivaldybės strateginiu plėtros planu 2010-2020 ir statistikos departamento duomenimis.*

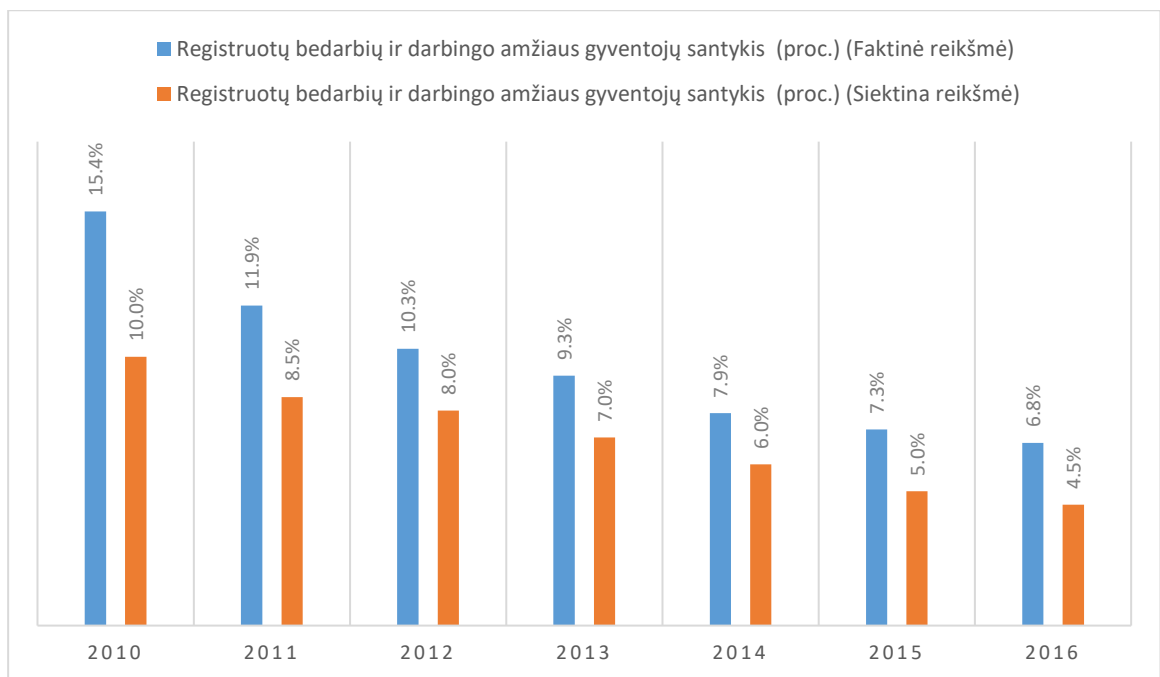
Šiame grafike yra pateikiamos Vilniaus apskrities faktinės ir Vilniaus miesto savivaldybės užsibrėžtos siektinos Vilniaus apskrityje pagamintų prekių eksportas, išreikštas milijonais eurų, reikšmės. Lietuviškos kilmės eksporto išskyrimas leidžia vertinti šalies eksporto konkurencingumą ir struktūrinius eksporto rodiklius. Iš grafiko yra aiškiai pastebima, jog per 2010-2017 metus lietuviškos kilmės prekių eksportas iš Vilniaus apskrities nuolatos augo, kasmet vidutiniškai 11,5 %, tačiau Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano rangovai manė, jog lietuviškų prekių eksportas iš Vilniaus apskrities kasmet vidutiniškai augs tik 8,4%. Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, jog lietuviškų prekių eksporto, vidutinio metinio augimo tempo nukrypimas yra ganėtinai nedidelis, vos 3,1 %, tačiau procentinę išraišką pavertus milijonais eurų pastebima, jog kas metus vidutiniškai buvo suklysta net 93,7 milijonais eurų. Didžiausias siektinų ir faktinių rezultatų augimo tempo nuokrypis pastebimas 2011 ir 2012 metais, tuo metu Vilniaus miesto savivaldybė suklydo atitinkamai 223,8 ir

320,7 milijonais eurų. Remiantis „Versli Lietuva“ ir statistikos departamento duomenimis, Vilniaus apskrities lietuviškos kilmės prekių eksporto vertės augimo tempas 2010-2015 metais siekė net 14,6%, jis buvo aukščiausias visoje Lietuvoje. Pagrindines eksportuotas prekes sudarė: plastikai ir jų dirbiniai (12%), mediena ir medienos dirbiniai (11%), baldai ir patalynės reikmenys (10%), elektros mašinos ir įrenginiai (8%), javai (7%). Daugiausiai pagamintos produkcijos eksportuojama į ES (65,5% užsienio rinkai skirtos produkcijos), pagrindinės ES eksporto kryptis: Vokietija (21%), Lenkija (10,7%), Jungtinė Karalystė (9,9%), Nyderlandai (8%). Anot Lietuvos Banko lietuviškų prekių eksporto rinkos apžvalgos (2016.), lietuviškų prekių rinkos dalis per 2004-2015 metų laikotarpį padidėjo 67%, prie didėjimo ženkliai prisidėjo Lietuvos baldų eksportas, kuris Vilniaus apskrityje užėmė ne menką eksporto dalį (8% visų Vilniaus apskrities eksportuojamų lietuviškų prekių). Pastebėtina, kad Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano rangovai nesugebėjo numatyti Vilniaus apskrities lietuviškų prekių eksporto augimo, jų siektinos reikšmės buvo mažesnės už faktines. Tokių siektinų reikšmių pasirinkimą galėjo lemti 2007-2008 metų finansinė krizė, nes per šį laikotarpį lietuviškų prekių eksportas krito, ir jo augimo tempai buvo lėtesni lyginant su 2010-2017 metų laikotarpiu, o Vilniaus apskrities 2011-2012 metų laikotarpio lietuviškų prekių eksporto šuolis ženkliai iškraipė siektinų ir faktinių rezultatų lygybę strateginio plėtros plano pradžioje, todėl tendencingas lietuviškų prekių eksporto didėjimas tik didino faktinių ir siektinų rezultatų skirtumą. Vilniaus miesto savivaldybė užsibrėžė mažesnius siekius, nesitikėdama, kad minėtų Vilniaus apskrities pagamintų prekių eksportas taip greitai atsigaus.

6 pav. Vilniaus apskrities vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis. Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Vilniaus miesto savivaldybės strateginiais plėtros planais 2010-2020

Vilniaus apskrities vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, kaip matome, nuolatos didėjo, kasmet vidutiniškai 5,1 % (39,5 eurai), Vilniaus miesto savivaldybės užsibrėžti siekliai buvo šiek tiek mažiau ambicingi, jie prognozavo, kad vidutiniškai kasmet, per 2010 -2016 metų laikotarpį, vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis augs 4% (29,4 eurai). Remiantis Vilniaus miesto savivaldybės strateginiu plėtros planu 2010 – 2020 metams, vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Vilniaus apskrityje nuo 2000 iki 2008 metų nuolatos augo, 2008 metais jis siekė 735,6 eurų, tai buvo 1,2 karto didesnis vidurkis už šalies vidurkį. Tačiau dėl pasaulinio ekonomikos nuosmukio, 2009 metais vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis (toliau - VDU) krito 7,7 %. Dėl šios priežasties Vilniaus miesto strateginio plėtros plano rangovai, užsibrėždami siektinus rezultatus, nebuvo labai užtikrinti, kad VDU situacija Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje sparčiai gerės, jie rėmėsi LR finansų ministerijos pateikta informacija, jog smukusio VDU 7,7% tendencija artimiausiu metu nesikeis. Iš esmės, dėl artimiausių metų prognozės, Vilniaus miesto savivaldybė buvo 98 % teisingai nuspėjusi, jog 2010 metų Vilniaus apskrities VDU sieks 670,8 eurų. Tačiau Vilniaus miesto savivaldybės analitikams derėtų pasikliauti ne tik LR finansų ministerijos pateikta informacija dėl ateities spėjimų, bet ir patiems tiksliau įvertinti savo miesto esamą ekonominę būklę ir nustatyti savo mieste veiksnius, kurie turi didelę įtaką VDU augimui, pavyzdžiui: Užimtų asmenų su aukštuoju išsilavinimu skaičius, darbo našumas, TUI, veikiančių ūkio subjektų skaičius. Nors iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti, kad Vilniaus miesto savivaldybės nustatytos siektinos reikšmės menkai skiriasi nuo faktinių rezultatų, tačiau galima pastebėti, jog 2016 metų VDU faktinė reikšmė yra didesnė negu 2017 metų siektina (2016 metų faktinė reikšmė – 921,9 eur, 2017 metų siektina – 916,5 eur), todėl galima traktuoti, kad Vilniaus miesto savivaldybės užsibrėžti siekliai menki, nes jų VDU faktiniai rezultatai per diagramoje pateiktą laikotarpį pranoko sekančių metų siektiną reikšmę.

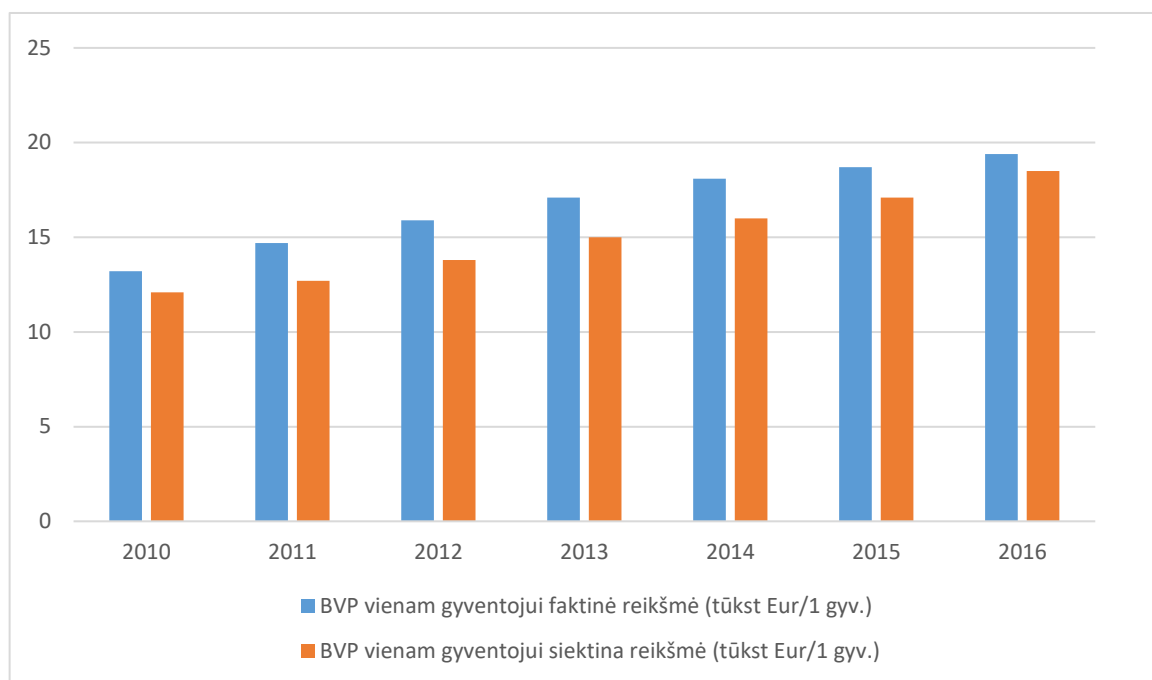
7 pav. *Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (proc.) Vilniaus apskrityje. Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Vilniaus miesto savivaldybės strateginiu plėtros planu 2010-2020 ir statistikos departamento duomenimis.*

Grafike pateiktas rodiklis, kuris parodo vidutini metinį bedarbių skaičių Vilniaus apskrities darbo biržos aptarnaujamoje teritorijoje ir darbingo amžiaus gyventojų santykį, procentais. Vilniaus miesto savivaldybė nustatė pozityvius šio rodiklio siekius, nors ir strateginio plėtros plano analitikai baiminosi, jog 2007 metais įvykusi pasaulinė krizė, nuo 2008 metų smarkiai paveikusi žmonių nedarbą visoje šalyje, tendencingai tęsis ir toliau. Tačiau, jų užsibrėžtus pozityvius siekius pagrindžia analizuojamas 2000 ir 2007 metų laikotarpis, kuriame nedarbo lygis sumažėjo 16%, taip pat Vilniaus miesto savivaldybės strateginiame plėtros plane 2010 - 2020 metams priskirtas uždavinys, kuris turėtų mažinti nedarbą Vilniaus apskrityje. Vienas iš Vilniaus miesto savivaldybės uždavinių yra sukurti verslo plėtros ir užimtumo didinimo sistemą, o veiksmas šiam uždaviniui pasiekti yra vykdyti aktyvią darbo rinkos užimtumo ir nedarbo mažinimo politiką, rengiant ir įgyvendinant Vilniaus miesto gyventojų programą „Viešieji darbai“, taip pat su Vilniaus darbo birža dalyvauti ES lėšomis finansuojamuose projektuose.

- Išanalizavus 2011 metų Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano ataskaitą, pastebima, jog per tuos metus, savivaldybė paskatino dalyvauti 35 darbdavius viešųjų darbų programoje, sukurdamą 242 laikinas darbo vietas, taip pat paskelbė, kad per šiuos metus įsidarbino 1500 asmenų ir išsiregistravo iš Vilniaus teritorinės darbo biržos.

- Išnagrinėjus 2012 metų strateginio plėtros plano ataskaitą, savivaldybė paskatino dalyvauti 34 darbdavius sukurti 216 laikinų darbo vietų, taip pat paskelbė, jog 2012 metus įsidarbino 1652 asmenų ir išsiregistravo iš Vilniaus teritorinės darbo biržos.
- Išanalizavus 2013 metų ataskaitą, buvo pastebėta, jog savivaldybė rengiant viešųjų darbu programą dalyvavo 39 darbdaviai ir buvo sukurta 171 laikina darbo vieta, o dalyvaujama su Vilniaus darbo biržą ES lėšomis finansuojamuose projektuose, paskelbė, kad per metus buvo įdarbinta 928 gyventojai, kurie buvo užsiregistravę teritorinėje darbo biržoje.
- Deja, 2014 metų strateginio plėtros plano metinė ataskaita nėra paskelbta.
- Analizuojant 2015 metų ataskaitą pavyko nustatyti, jog 2015 metais Vilniaus miesto savivaldybės įstaigose buvo įdarbinta 852 žmonių, savivaldybė skyrė tam 308,7 tūkst. eurų lėšų.
- Analizuojant strateginio plėtros plano 2016 metų atliktų darbų ataskaitą, buvo sužinota, jog savivaldybė įkūrusi Vilniaus miesto ekonomikos skatinimo agentūrą „Go Vilnius“, sukūrė 127 naujas darbo vietas savivaldybės įstaigose.

Tiksliai nustatyti Vilniaus miesto savivaldybės daromą poveikį analizuojamam elementui neįmanoma, nes statistikos departamentas viešai nėra pateikęs duomenų apie Vilniaus apskrityje gyvenančių darbingo amžiaus žmonių kiekį, pateikiamas tik santykis tarp registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus žmonių. Tačiau žinant, kad per šį laikotarpį Vilniaus miesto savivaldybė įdarbino vidutiniškai kasmet po 1000 asmenų, o bedarbių Vilniaus apskrityje šiame laikotarpyje registruota vidutiniškai 50 tūkstančių, galima daryti prielaidą, kad Vilniaus miesto savivaldybė, bandydama taikyti darbo rinkos užimtumo ir nedarbo mažinimo politiką, menkai prisideda prie šio ekonominio rodiklio gerinimo. Tačiau šio santykio tendencingam gerėjimui turėjo įtakos kiti analizuojami ekonominiai elementai: didėjanti BVP dalis, tenkanti vienam gyventojui, nuolatos didėjantis vidutinis bruto darbo užmokestis, didėjantis veikiančių ūkio subjektų kiekis. Vilniaus miesto savivaldybė nustatė aukštus siekius skatinant užimtumą ir nedarbo mažinimo politiką, tačiau savivaldybės vykdomos užduotys buvo ne itin efektingos, todėl faktiniai rezultatai nepasiekė siektinų reikšmių. Galima teigti, kad Vilniaus miesto savivaldybė į tai atsižvelgė, nes atnaujintame strateginiame plėtros plane, savivaldybė įtraukė dar du uždavinius, kurių vykdymas turėtų dar labiau prisidėti prie nedarbo mažinimo. (uždaviniai buvo aptarti 3,1 poskyryje)

8 pav. Vilniaus apskrities BVP dalis 1 gyventojui Vilniaus apskrityje. Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Vilniaus miesto savivaldybės strateginiais plėtros planais 2010-2020

Vilniaus apskritis yra svarbiausias šalies ekonominis centras, kuris iki 2008 metų (iki Vilniaus miesto strateginio plėtros plano kūrimosi pradžios) sukūrė 39% visos šalies bendro vidaus produkto (toliau – BVP), tuo tarpu, kitų 4 likusių didmiesčių apskritys sukūrė 44% Lietuvos BVP. Pagal BVP tenkantį vienam gyventojui, Vilniaus apskritis taip pat užėmė lyderio pozicijas, ir bendrą Lietuvos lygį viršijo 54,3%. Analizuojant Vilniaus miesto savivaldybės strateginį plėtros planą 2010-2020 metams, buvo pastebėta, jog strateginio plano rangovai, prieš nustatydami Vilniaus apskrities BVP vienam gyventojui siektiną reikšmę, aiškino, jog Vilniaus apskritis skiriasi nuo kitų Lietuvos apskričių, nes Lietuvoje svarbiausi ekonomikos sektoriai yra pramonė ir prekyba, kurie užtikrina maždaug pusę apskrities BVP vertės, kiek mažesnę svarbą turi statybos, finansinio tarpininkavimo, bei nekilnojamo turto veikla, o žemės ūkio veiklos lyginamoji dalis yra menkiausia. BVP įtaką lemiantys veiksniai Vilniaus apskrityje šiek tiek skiriasi nuo kitų Lietuvos apskričių. BVP struktūrai Vilniaus apskrityje reikšmingos įtakos turėjo pasaulinės krizės sukeltas finansų ir nekilnojamojo turto rinkų bumas, kuris nusileidžia tik prekybos sektoriui. Kitas reikšmingas skirtumas yra tas, jog pramonės pridėtinės vertės dalis Vilniaus apskrityje yra mažiausia, palyginus su kitomis Lietuvos apskritimis, ji lenkia tik žemės ūkio sukuriamą pridėtinę vertę. Vilniaus miesto savivaldybės analitikai teisingai spėjo, jog nusiūgus nekilnojamojo turto bumui, jo pridėtinė vertė turėtų smukti per ateinantį strateginio plėtros plano laikotarpį. Deja, statistikos departamentas dar nepateikė atskirų Vilniaus apskrities ekonominių sektorių sukurtos pridėtinės vertės 2010 -2016 laikotarpiu, tačiau,

remiantis VŠĮ „Versli Lietuva“ (2016.) duomenimis, 2014 metais Vilniaus apskrityje BVP struktūra pasikeitė, lyginant su 2000-2009 metų laikotarpiu. 2014 metais nekilnojamojo turto operacijų bendrosios pridėtinės vertės dalis iš antros pozicijos smuko maždaug į 6 ir sudarė 6,4%, ją pakeitė pramonė, kuri sudarė 17,2 % bendrosios pridėtinės vertės, o pirmoje vietoje liko pramonė ir prekyba (32,8%). Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plano analitikai, spėdami šio ekonominio elemento siektinas reikšmes, neklydo dėl nuolatos didėjančios BVP dalies, tenkančios 1 gyventojui, augimo tempo iki 2016 metų pabaigos. Tačiau, jie nesitikėjo, kad faktinė reikšmė pranoks siektiną. Per grafike pateiktą laikotarpį, BVP dalis, tenkanti vienam gyventojui kasmet vidutiniškai augo 6.7%, tačiau Vilniaus miesto savivaldybė siekė 7,3% augimo. 2016 metais vienam Vilniaus apskrities gyventojui teko 19,4 tūkst. eurų BVP ir nuo 2009m. išaugo 6,8 tūkst. eurų, atotrūkis nuo kitų apskričių gyventojų Vilniaus apskrityje taip pat augo ir 2016 metais siekė 43,7%.

Apibendrintai galima teigti, jog Vilniaus miesto savivaldybės BVP vienam gyventojui faktiniai rezultatai pranoko siektinus, taip yra dėl to, nes BVP rodiklis yra bendrinis ir esminis, kuris parodo teritorijos esamą ekonominę būklę. Šiame skyriuje analizuojami ekonominiai elementai tiesiogiai arba dalinai įtakoja BVP augimą, todėl tampa akivaizdu, kad BVP dalis, tenkanti vienam gyventojui, pranoks Vilniaus miesto savivaldybės siektinas reikšmes, nes visi kiti analizuojami ekonominiai elementai tendencingai augo. Tačiau išanalizavus strateginio plėtros plano metines ataskaitas buvo pastebėta, jog savivaldybė neatliko daug žadėtų darbų, todėl galima teigti, kad savivaldybės siekius iškraipė spartus ekonominis pakilimas po 2007-2008 metų krizės, o ekonominių elementų faktinius rezultatus lėmė susiklosčiusios rinkos aplinkybės, o ne jų indelis.

3.3 Verslininkų visuomenės dalyvavimas Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros planavimo procese

Vienas iš svarbiausių tyrimo aspektų yra verslininkų visuomenės dalyvavimas skirtinguose Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros planavimo (toliau – SSP) etapuose. Apklausos tikslas - įvertinti, ar dabartiniai verslininkai yra susipažinę su SSP, skirtu 2010-2020 metams, taip pat, ar žino savivaldybės užsibrėžtus tikslus bei užduotis, siekiant plėtoti konkurencingą ekonomiką savivaldybės teritorijoje. Taip pat yra itin svarbu sužinoti ar verslininkai ketina dalyvauti šiuo metu galiojančiame strateginio plėtros plano stebėsenos, rezultatų vertinimo etapuose, ir ateityje, rengiant naują SPP. Šio tyrimo svarba yra atskleisti Vilniaus miesto savivaldybės bendradarbiavimo su verslininkų visuomene problemą, rengiant ir vykdant SSP, siekiant ekonominės plėtros. Taikomas apklausos metodas.

Iš viso apklausoje buvo užduota 13 klausimų:

- 3 orientaciniai (siekiant nustatyti įmonės buvimo vietą, ekonominį sektorių, verslo kategoriją.)
- 8 uždaro tipo klausimai
- 2 atviro tipo klausimai

Apklausa buvo išsiųsta maždaug į 2500 įmonių elektroninius paštus, tačiau, joje sudalyvavo tik 53 respondentai, 51 (kurie tęsė apklausą) yra verslininkų visuomenės atstovai, įkūrę verslą Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje. Tarp jų dalyvavo 4 žemės ūkio (8%), 29 paslaugų (29 - 57%), bei 18 pramonės sektoriaus atstovų (35%), kurie pasiskirstę pagal tokias įmonių kategorijas:

- 27 labai mažos įmonės (50,9%). (individuali įmonė, kurioje dirba iki 10 darbuotojų, metinės pajamos neviršija 2 mln. Eur.)
- 21 mažos įmonės (41,5%) (mažiau kaip 50 darbuotojų, metinės pajamos neviršija 10 mln. Eur.)
- 3 vidutinės įmonės (5,7%) (mažiau kaip 250 darbuotojų, metinės pajamos neviršija 50 mln. Eur.)

1 klausimas:

Šaltinis: Sudaryta autoriaus

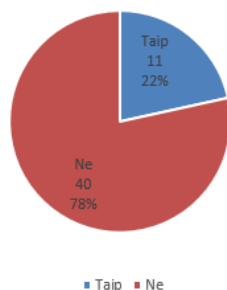
Vilniaus miesto savivaldybė, siekdama supažindinti verslininkų visuomenę su SSP yra paskelbusi jį savivaldybės tinklapyje, taip pat vykdo savivaldybės atstovų susitikimus su verslo atstovais, planas duodamas (pagal poreikį) tiek popierine, tiek skaitmeninėse laikmenose susipažinimui. Kasmet rengiamos ir taryboje tvirtinamos praėjusių metų SSP vykdymo ataskaitos ir skelbiamos savivaldybės tinklapyje. Šio klausimo tikslas yra sužinoti, kiek šios priemonės yra efektyvios, siekiant supažindinti verslininkus su SSP.

Kaip matome, 78% apklaustų įmonių vadovų nėra skaitę Vilniaus miesto savivaldybės SSP, su juo susipažino tik 11 įmonių. Verta paminėti, jog 2 iš 4 (50%) žemės ūkio įmonių šį planą skaitė, pramonės verslininkai kiek mažiau – 5 iš 18 (28%). Nors Vilniuje daugiausiai įmonių priklauso paslaugų sektoriui, tačiau santykinai su 2010 – 2020 m. skirtu SSP, šio sektoriaus pažinimas yra menkiausias, tik 14% (4 iš 29).

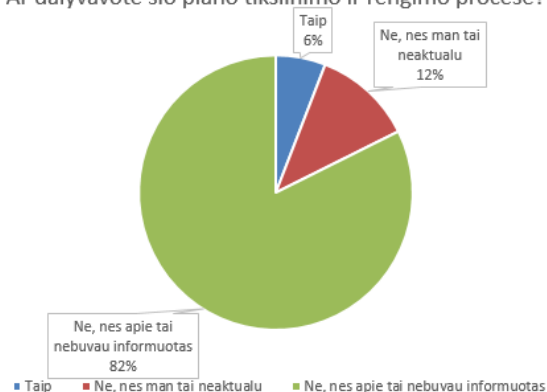
Apibendrintai galima teigti, jog Vilniaus miesto savivaldybei trūksta informacinių priemonių, siekiant supažindinti verslininkus su SSP, nes didžioji dalis savivaldybės teritorijos verslininkų šio plano neskaitė. Praeitame poskyryje buvo pastebėta, jog daugiausiai pridėtinės vertės yra sukuriamą paslaugų sektoriuje, antrą vietą užima pramonės sektorius, o žemės ūkis mažiausiai. Įdomus faktas tas, kad mažiausiai pridėtinės vertės sukuriantys sektoriai, santykinai yra labiausiai susipažinę su SSP. Siekiant ekonominės plėtros, savivaldybė turėtų ieškoti naujų būdų, bandant supažindinti verslininkus su SSP, ypatingai paslaugų sektorių, kuris sukuria daugiausiai pridėtinės vertės.

2/3 klausimas:

Ar Jus pasiekė informacija, kad į Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plėtros plano rengimo ir tikslinimo procesą yra įtraukiama verslininkų visuomenė?

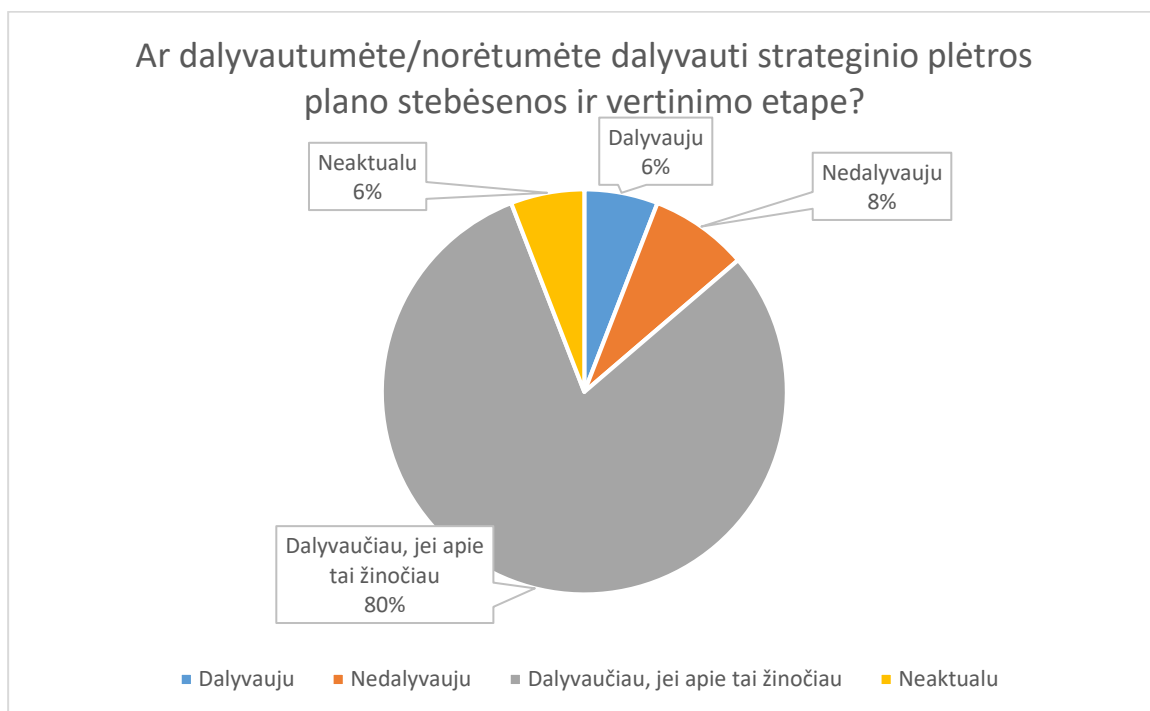
Ar dalyvavote šio plano tikslinimo ir rengimo procese?

Šaltinis: Sudaryta autoriaus, remiantis apklausos duomenimis

Strateginio plėtros plano rengimo ir tikslinimo etapas yra vienas iš pirminių etapų, kuriuose galėjo dalyvauti verslininkai. Šių klausimų tikslas buvo sužinoti, kiek iš apklaustųjų verslininkų žinojo apie šį etapą, ir kiek jame dalyvavo. Žvelgiant į apklausos rezultatus galima pastebėti, jog 78% verslininkų apie šį planavimo etapą nebuvo informuoti, tai parodo, kad Vilniaus miesto savivaldybės teikiama informacija nepasiekė didžiosios dalies verslininkų. Apklausos rezultatus ištyrus nuodugniau, teko pastebėti, jog 11 įmonių, kurios pasiekė informacija apie šį planavimo etapą, susidomėjo ir sudalyvavo tik 3, o 2 iš jų pasirodė neaktualu. Įdomu tai, kad 6 informuotos įmonės pasisakė, jog būtų dalyvavusios šiame etape, jeigu apie tai būtų žinojusios. Tai parodo, jog įmonės apie SSP rengimo ir tikslinimo etapą sužinojo per vėlai. Galima teigti, jog Vilniaus miesto savivaldybės nuomonių tyrimas dėl SSP rengimo ir tikslinimo, siunčiant apklausas – neefektyvus. Savivaldybei reikėtų ieškoti kitų priemonių, nes 82 % verslininkų teigia, jog būtų sudalyvavę šiame etape, jei apie tai būtų žinoję. Raginti verslininkų visuomenę dalyvauti SSP rengimo ir tikslinimo etape yra svarbu, nes tai padėtų bendru pajėgumu suformuoti bendrą SSP viziją ir prioritetus.

4 klausimas:

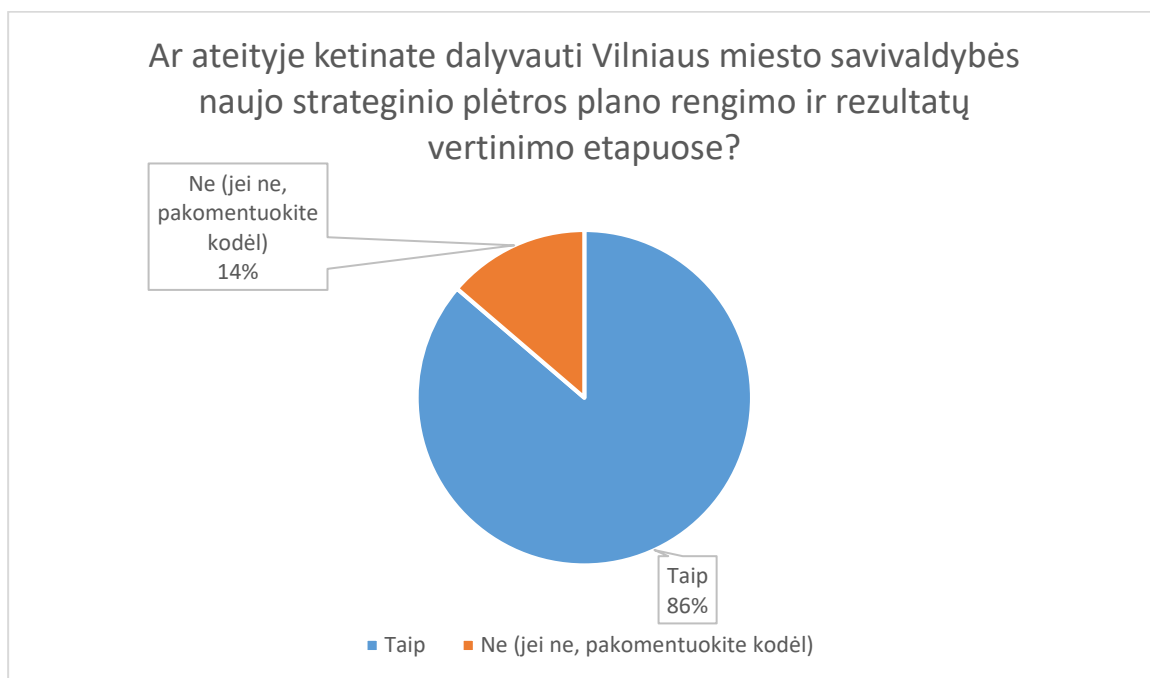

Šaltinis: Sudaryta autoriaus, remiantis apklausos duomenimis

SSP stebėsenos ir vertinimo etapas yra svarbus, nes verslininkų visuomenė, stebėdama ir vertindama SSP, padėtų Vilniaus miesto savivaldybei nenukrypti nuo kelio ir koreguoti tikslų ir uždavinių „medį“ teikiant pasiūlymus arba pastabas.

Analizuojant šio klausimo rezultatus buvo pastebėta, jog toks pats skaičius įmonių, kurios dalyvavo rengimo ir tikslinimo etape, dalyvavo stebėsenos ir vertinimo etape. Šios įmonės į SSP žiūri labai atsakingai ir tiesiogiai prisideda prie savivaldybės planavimo proceso. Kitos įmonės jame nedalyvavo nors apie šį etapą žinojo (8%), kitoms tai pasirodė neaktualu (6%). Išvelgiama labai panaši tendencija dėl šių etapų informatyvumo stokos, nes labai panašus kiekis įmonių būtų sudalyvavę stebėsenos ir vertinimo etape, jeigu apie jį būtų žinoję (80%). Tai parodo tą pačią problemą – neefektyvus informacijos viešinimas.

5 klausimas:

Šiuo klausimu ketinama sužinoti, kiek iš apklaustųjų respondentų ketina dalyvauti naujo SSP etapuose, ir dėl kokių priežasčių neketina, pasibaigus 2010 – 2020 m. SSP laikotarpiui.

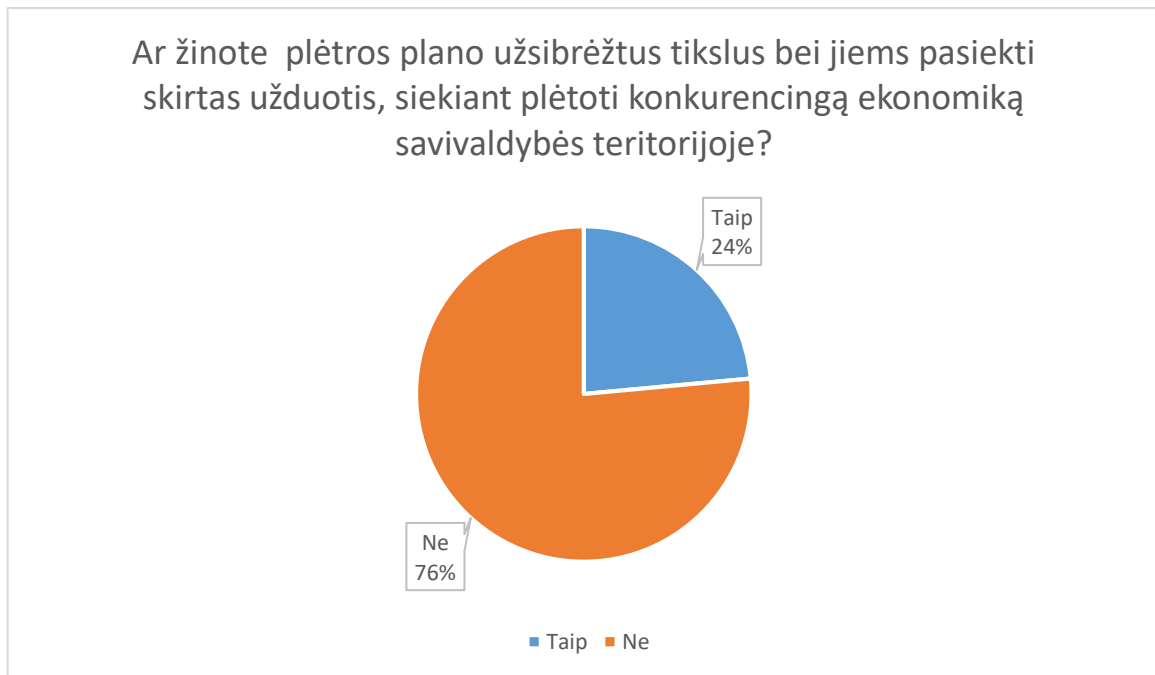
Nagrinėjant rezultatus išvelgiami pozityvūs atsakymai, nes 86 % apklaustųjų ketina dalyvauti Vilniaus miesto savivaldybės strateginiame planavime. Prieš tai analizuotų klausimų atsakymai parodė, kad didžioji dalis verslininkų nedalyvavo minėtuose etapuose dėl to, nes jiems trūko apie tai informacijos. Darome prielaidą, kad ši apklausa suteikė informatyvumo, noro pasidomėti SSP ir dalyvauti planavimo etapuose ateityje. Tačiau kita dalis verslininkų ir toliau neketina dalyvauti Vilniaus miesto savivaldybės planavimo etapuose (14%). Priežasčių yra įvairių: viena iš nuomonių yra tokia, kad Vilniaus miesto savivaldybė nepateikia įrodymų, kodėl dalyvauti SSP etapuose yra naudinga verslininkams; kiti verslininkai teigia, jog tai nėra susiję su jų verslu, tai jų nedomina ir jie neketina jame dalyvauti; apibendrinus vieno verslininko nuomonę galima teigti, jog, jo manymu, Vilniaus miesto savivaldybės darbuotojams trūksta kompetencijos, savivaldybės strategini planavimą reikėtų keisti ir patobulinti atsižvelgiant į pažengusias šalis, pvz.: Estiją, ir gerinti tarpusavio bendradarbiavimą.

6 klausimas:

„Pateikite pasiūlymus ir/ar pastabas Vilniaus miesto savivaldybei, siekiant pagerinti tarpusavio bendradarbiavimą.“

Siekiant pagerinti tarpusavio bendradarbiavimą, respondentai turėjo galimybę pasiūlyti arba pateikti pastabas, kurios galėtų padėti išspręsti šią problemą. Pasisakė 6 respondentai, apibendrinus pasiūlymus ir pastabas teko pastebėti, jog, verslininkų nuomone, Vilniaus miesto savivaldybei trūksta noro bendradarbiauti. Savivaldybei reikėtų gerinti komunikabilumą, internetinėje erdvėje platinti jų informaciją, reklamuotis įvairiuose tinklapiuose, ne tik savivaldybės.

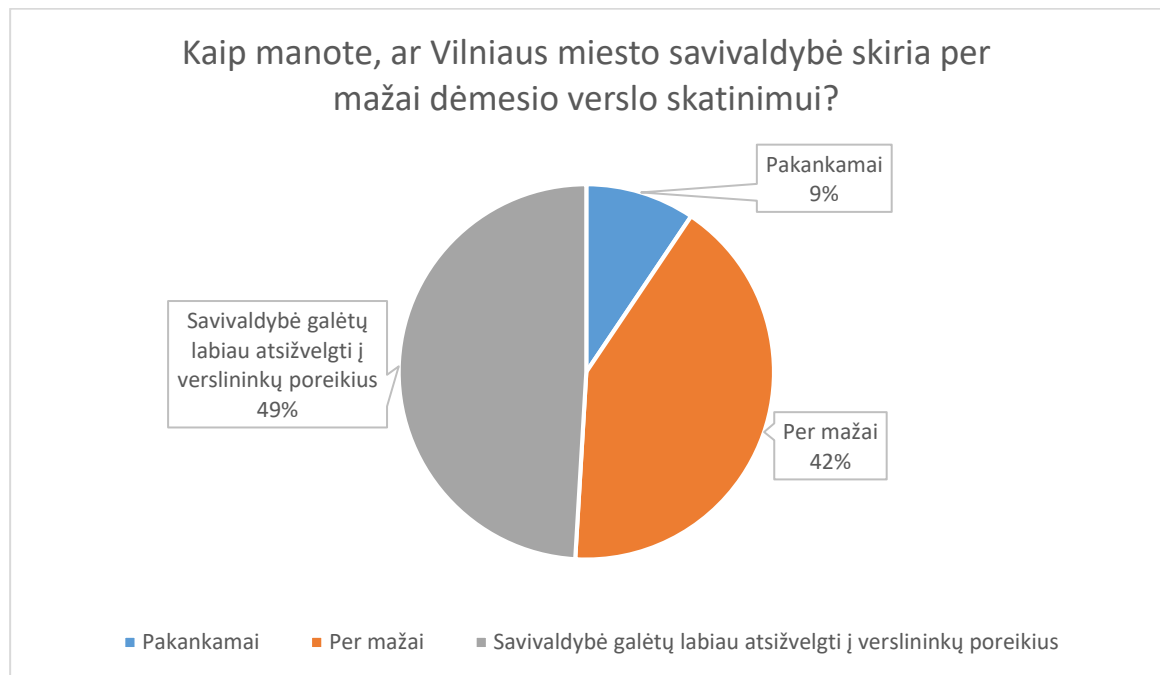
7 klausimas:

Šaltinis: Sudaryta autoriaus, remiantis apklausos duomenimis

Viena iš Vilniaus miesto savivaldybių plėtros sričių yra „Konkurencingos miesto ekonomikos kūrimas“, analizuojant SSP tikslų „medį“ buvo pastebėta, jog savivaldybę vykdo verslo skatinimo politiką. Žvelgiant į apklausos rezultatus, galima pastebėti, jog didžioji dalis (76%) Vilniaus miesto teritorijoje įsikūrusio verslo nežino apie savivaldybės užsibrėžtus tikslus ir uždavinius. Tai yra didelė Vilniaus miesto savivaldybės problema. Verslininkai stengdamiesi išlikti/pasilikti rinkoje sukuria konkurencingą aplinką, todėl Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje įsikūręs verslas privalo žinoti apie savivaldybės užsibrėžtus tikslus bei užduotis, nes tik bendromis pastangomis šio savivaldybės prioriteto tikslai gali būti pasiekti. Galima dar kartą pabrėžti, jog savivaldybei trūksta informacijos paviešinimo efektyvumo. Verslas žinodamas apie savivaldybės tikslus, atsižvelgdamas į savo poreikius, aktyviau dalyvautų SSP stebėsenos ir vertinimo etape.

8 klausimas:

Šaltinis: Sudaryta autoriaus, remiantis apklausos duomenimis

Siekiant sukurti konkurencingą aplinką Vilniaus mieste, savivaldybė turėtų padėti verslo kūrimuisi arba jį pritraukti iš kitų regionų, vystant ekonomiką savivaldybės teritorijoje. Anot savivaldybės iškeltų tikslų ir uždavinių, jie tai bando padaryti, tačiau žvelgiant į apklausos rezultatus pastebima, jog tik 9% įmonių mano, kad Vilniaus miesto savivaldybė skiria pakankamai dėmesio, 42% galvoja mano, kad per mažai. Didžioji dalis apklaustų verslininkų pridūrė, kad Vilniaus miesto savivaldybė galėtų labiau atsižvelgti į verslininkų poreikius (49%). Tai parodo, kad verslininkai bando komunikuoti su Vilniaus savivaldybe prašydami atsižvelgti į jų poreikius, suteikiant lengvatinius mokesčius ar pan., tačiau šį procesą sustabdo savivaldybės atsainus požiūris į verslininkus arba verslininkų aukšti reikalavimai. Siekiant tai sužinoti, verslininkams buvo pateiktas klausimas:

9 klausimas:

„Jūsų nuomone, ar Vilniaus miesto savivaldybės teikiamos finansinės paramos, lengvatos, skirtos verslui, lengvai prieinamos? Jei ne, kodėl?“

Šaltinis: Sudaryta autoriaus

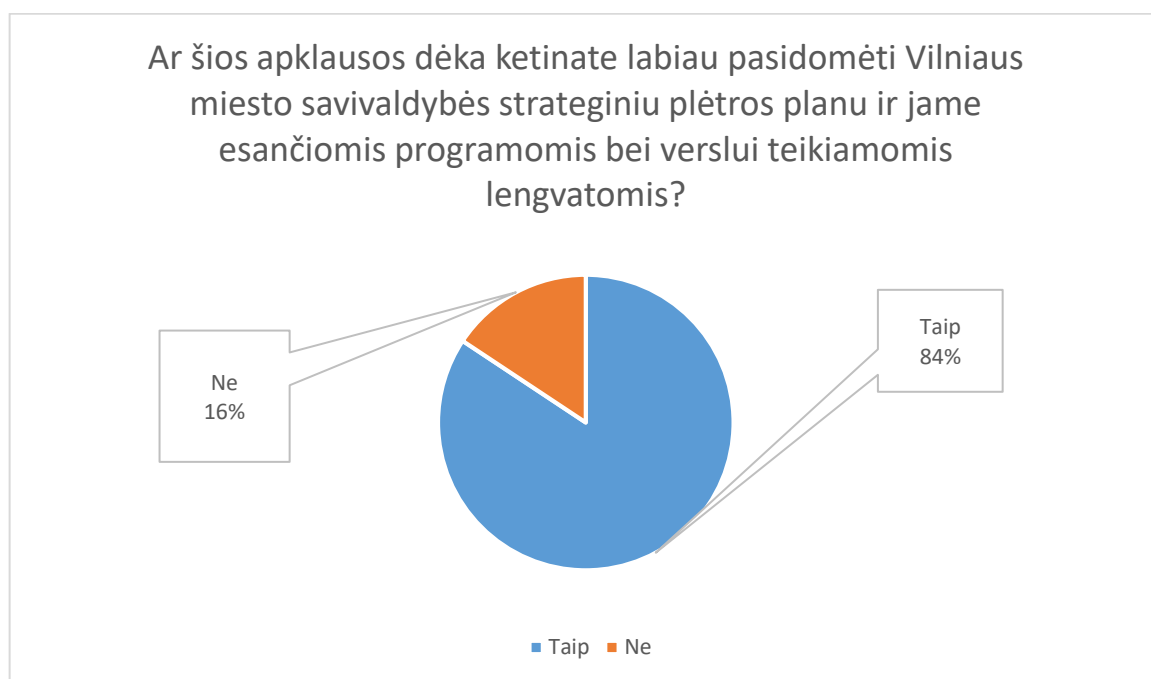
Prieš atliekant šį tyrimą, ieškojau informacijos Vilniaus miesto savivaldybės planavimo dokumentuose, tikėdamasis rasti informacijos apie mokestines lengvatas, taikomas verslininkams, tačiau šios informacijos neradau. Atlikdamas profesinę praktiką Vilniaus miesto savivaldybėje teko

bendrauti su strateginio plėtros planavimo specialistais, kurie pasakė, jog verslininkams teikiamos šios mokestinės lengvatos:

1. žemės;
2. valstybinės žemės nuomos;
3. nekilnojamojo turto;
4. paveldimo turto.

Šio atviro pobūdžio klausimas buvo užduotas verslininkams, siekiant sužinoti su kokiomis problemomis susiduria juridiniai asmenys, mėginantys gauti paramą iš Vilniaus miesto savivaldybės. Į šį klausimą atsakė 11 verslininkų. Apibendrinus jų nuomones galima teigti, jog visi atsakę respondentai mano, kad finansinės paramos yra labai sunkiai gaunamos. Taip pat respondentai manė, kad tai reikalauja daug kantrybės, savivaldybėje vyrauja biurokratizmas, informacijos apie lengvatas nėra arba ji sunkiai pasiekama, trūksta sistemiškumo bei pridūrė, jog lengvatos yra neprieinamos smulkiajam verslui.

10 klausimas:

Šaltinis: Sudaryta autoriaus, remiantis apklausos duomenimis

Žvelgiant į šio klausimo atsakymus galima galutinai apibendrinti apklausos rezultatus. Pastebima, jog verslininkų visuomenei strateginis plėtros planas yra aktualus, jie noriai dalyvautų strateginio plėtros plano rengime, tikslinime, taip pat prisidėtų prie planavimo stebėsenos ir vertinimo etapo, jiems tik trūksta informatyvumo. Vien šios apklausos dėka, 43 iš 51 juridinių asmenų ketina labiau pasidomėti strateginiu plėtros planu, apžvelgti jo tikslus, užduotis bei vykdomas programas,

skirtas tikslams pasiekti. Iš apklausos rezultatų galima teigti, jog Vilniaus miesto savivaldybė panaudoja mažai informaciją viešinančių priemonių arba jos yra neefektyvios. Taip pat savivaldybėje vyrauja biurokratizmas, su kurio verslininkai susiduria norėdami gauti finansines paramas, kurių dėka galėtų plėstis, taip pat kurti papildomas darbo vietas, pritraukti užsienio investicijas, kelti vidutinį darbo užmokestį, didinti lietuviškų prekių eksportą. Verslininkai gerindami šių ekonominių elementų rezultatus, padėtų Vilniaus miesto savivaldybei pasiekti užsibrėžtas siektinas reikšmes.

Apibendrinant skyrių galima teigti, jog 2017 m. Vilniaus miesto savivaldybei atnaujinus SSP, skirtą 2010-2020 m. laikotarpiui, pakeitė plano viziją, tačiau jai vis vien trūksta aiškesnio bendruomenės supratimo dėl savivaldybės ateities paveikslą. Savivaldybės prioritetams nepasikeitus, menkai pasikeitė ir savivaldybės tikslai ir uždaviniai, skirti konkurencingos miesto ekonomikos kūrimuisi. Savivaldybė įtraukė kelias užduotis, siekdama sumažinti žmonių nedarbą bei sukurti papildomas komercines vietas paslaugų sektoriaus verslininkams. Tai įtakojo nepasiekti rezultatai, siekiant sumažinti bedarbių ir darbingo amžiaus žmonių santyki. Pats savivaldybės strateginis plėtros planas 2017m. aprašytas kiek eklektiškai, nes jame pastebimi neatnaujinti senojo plano duomenys. Vilniaus miesto savivaldybė, nustatydamą strateginio plėtros plano ekonominių elementų siektinas reikšmes, vertino 2000-2009 metų ekonominį laikotarpį ir atsižvelgė į jų užsibrėžtus tikslus bei uždavinius. Menkus savivaldybės siekius lėmė 2007m. įvykusi pasaulinė krizė, todėl strateginio plėtros plano rangovų siekiai buvo kiek pesimistiški. 10 metų laikotarpio rezultatus nuspėti yra labai sudėtinga, nes netikėti ekonominiai nuosmukiai arba pakylimai gali iškraipyti savivaldybės siekius. Taip pat per 2010-2016 metų laikotarpį savivaldybė neįvykdė dalies užduočių, todėl maksimaliai neprisidėjo prie faktinių rezultatų įgyvendinimo. Apklausos rezultatai parodė, jog Vilniaus miesto savivaldybės verslininkų visuomenė beveik nedalyvauja strateginio plėtros planavimo etapuose, taip pat teritorijoje veikiantys ūkio subjektai yra menkai susipažinę su savivaldybės strateginiu plėtros planu 2010 – 2020 m., tačiau jie parodė didelį norą sudalyvauti strateginiame plėtros planavime ateityje. Vilniaus miesto savivaldybei trūksta informacijos viešinimo priemonių, skatinančių dalyvauti skirtinguose planavimo etapuose, siekiant bendru pajėgumu sukurti ir išpildyti savivaldybės viziją. Taip pat Vilniaus miesto savivaldybėje vyrauja biurokratizmas, kuris apsunkina verslininkų galimybes iš savivaldybės gauti mokesťines lengvatas.

Išvados

1. Lietuvoje savivaldybė suprantama kaip valstybės teritorijos administracinis vienetas, kurį sudaro 3 jungiamosios dalys: savivaldybės geografinė teritorija, teritorijoje gyvenanti bendruomenė bei savivaldybių institucijos, kurioms yra laiduota savivaldos teisė tvarkyti viešuosius reikalus. Viešojo sektoriaus institucijų strateginis planavimas yra ilgo laikotarpio ir teisiškai reglamentuotas procesas, orientuotas ne į pelną, o į visuomenės gerovę, siekiant optimaliai panaudoti savivaldybės turimą biudžetą.
2. Lietuvos savivaldybės strateginius planus pradėjo kurti savo iniciatyva, naudodamos Vyriausybės pateiktas 2002m. ir 2011m. planavimo metodikas. Iki 2008m. savivaldybės neturėjo būtinumo kurti strateginius planus, kol to neįpareigojo Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, leidžiantis savivaldybėms juos kurti savarankiškai, tačiau jos privalo vadovautis šiuo įstatymu. 2014 m. Vyriausybės patvirtintos „Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijos“ tapo pirminių ir esminių dokumentu, kuris padeda rengti strateginius planus būtent savivaldybių aplinkoje.
3. Vilniaus miesto savivaldybės rengiami strateginiai plėtros planai atitinka teisės aktų numatytą struktūrą: vizija, prioritetai, tikslai, uždaviniai bei priemonės tikslams pasiekti. Atlikus teorinę analizę paaiškėjo, jog savivaldybės tikslų/uždavinių „medis“ neprieštaruoja valstybės planų tikslams.
4. 2017 m. Vilniaus miesto savivaldybei atnaujinus strateginį plėtros planą, skirtą 2010-2020 m. laikotarpiui, buvo pakeista plano vizija, tačiau jai vis vien trūksta aiškesnio bendruomenės supratimo apie savivaldybės ateitį. Savivaldybės prioritetams nepasikeitus, menkai pasikeitė ir savivaldybės tikslų ir uždavinių medis, skirtas konkurencingos miesto ekonomikos kūrimuisi. Tačiau savivaldybę įtraukė kelias užduotis, siekdama sumažinti žmonių nedarbą bei sukurti papildomas komercines patalpas paslaugų sektoriaus verslininkams.
5. Vilniaus miesto savivaldybė, nustatydamą strateginio plėtros plano ekonominių elementų siektinas reikšmes, vertino 2000-2009 metų ekonominį laikotarpį ir atsižvelgė į jų užsibrėžtus tikslus bei uždavinius. Tačiau per 2010-2016 m., savivaldybė neįvykdė dalies užduočių, todėl maksimaliai neprisidėjo prie ekonominės plėtros. Menkus savivaldybės siekius lėmė 2008m. įvykusi pasaulinė krizė, todėl strateginio plėtros plano rangovų siekiai buvo kiek pesimistiški. 10 metų laikotarpio rezultatus nuspėti yra labai sudėtinga, nes netikėti ekonominiai nuosmukiai arba pakylimai gali iškraipyti savivaldybės užsibrėžtus tikslus.
6. Savivaldybių strateginio plėtros planavimo procesą sudaro šie etapai: aplinkos analizė, plano rengimas, tikslinimas, tvirtinimas, vykdymas, stebėjimas ir vertinimas. Teorinėje analizėje paaiškėjo, jog veikiantys ūkio subjektai savivaldybės teritorijoje turi galimybę dalyvauti

strateginio plėtros plano rengimo, tikslinimo, stebėsenos bei vertinimo etapuose. Atlikus apklausą Vilniaus miesto savivaldybėje paaiškėjo, jog daugiau kaip 80 % Vilniaus miesto savivaldybės verslininkų nedalyvauja strateginio plėtros planavimo etapuose, taip pat didžiausią pridėtinę vertę sukuriantis sektorius yra menkiausiai susipažinęs su savivaldybės strateginiu plėtros planu 2010 – 2020 m.. Vilniaus miesto savivaldybei trūksta efektyvių informacijos sklaidos priemonių, raginančių dalyvauti skirtinguose planavimo etapuose.

7. Vilniaus miesto savivaldybės strateginis plėtros planavimas yra dar menkai išdirbtas procesas. Savivaldybei trūksta patirties sukurti sistemišką ir visai visuomenei lengvai suprantamą ir pamatuojamą planą.

Pasiūlymai

- 1 Savivaldybių strateginiai plėtros planai rengiami savarankiškai pasirinktinam laikotarpiui, jis dažnai nesutampa su regioninių planų laikotarpiu. Jei šių planų laikotarpiai nesutampa, gali neatitikti regiono ir savivaldybės prioritetai. Regionams priklausančioms savivaldybėms būtų naudinga vienodinti strateginių plėtros planų laikotarpį. Susivienijus visai sistemai planai būtų vykdomi efektyviau, būtų galima rengti bendrus mokymosi kursus, kurie suteiktų reikiamą informaciją ir pagalbą kuriant planus.
- 2 Savivaldybės ekonominių elementų užsibrėžti siekiai apima Vilniaus apskrities regioną, todėl analizuojami savivaldybės rezultatai priklauso ir nuo kitų savivaldybių. Apskrities lygmens rodikliai neparodo tikrosios ekonominės padėties savivaldybės teritorijoje, tokiu būdu strateginis plėtros planas gali suklaidinti bendruomenės narį. Savivaldybėms reikėtų kreiptis į statistikos departamentą ir paprašyti jų, kad jie suteiktų informaciją, kuri teisingai atspindėtų atskiros savivaldybės ekonominę padėtį.
- 3 Vilniuje veikiantiems ūkio subjektams trūksta informacijos apie strateginį plėtros planą ir dalyvavimą planavimo etapuose. Vilniaus miesto savivaldybei reikėtų imtis efektyvesnių informacijos sklaidos priemonių, siekiant pritraukti verslininkus. Privataus sektorius yra labiau orientuotas į savo organizacijos naudingumą, todėl savivaldybė, siekdama pritraukti verslininkus į strateginio plėtros planavimo etapus turėtų imtis tokių priemonių, kurios verslininkams pasirodytų naudingos. Viena iš priemonių galėtų būti sėkmingų įžvalgų ir idėjų viešinimas įmonių, kurios prisideda prie planavimo etapų, per socialinius tinklus bei vietinę žiniasklaidą. Tokiu būdu įmonės gautų papildomos „reklamos“, o savivaldybė pritrauktų daugiau aktyviai dalyvaujančių verslininkų strateginio plėtros planavimo etapuose.

Summary

The analysed subject of this work is the strategic development planning of the Vilnius City Municipality. The latter is the largest municipality in terms of population and number of operating entities, that creates a third of gross domestic product, also attracts about 60% of the foreign direct investment, as well as Vilnius, is known for being a frontrunner in most of the other economic indicators in Lithuania. The municipality must foster its inhabitants' prosperity by preparing a strategic development plan, creating a common vision for development, priorities, goals, objectives and measures to achieve them, taking into account the needs of society. The municipality has the opportunity to involve entrepreneurs in the following stages of strategic development planning: preparation, updating, monitoring and evaluation. Unfortunately, studies have shown that due to inefficient measures for the dissemination of municipal information, most entrepreneurs, in fact, do not participate in the stages of the strategic development plan and are little aware of it. The strategic planning of development of the Vilnius City Municipality is a process that is not yet well developed. The municipality lacks the experience of creating a systematic and easily understandable and measurable plan for the general public. Vilnius City Municipality should take more effective measures for the dissemination of information in order to attract entrepreneurs. The private sector is more focused on the usefulness of its own organization, therefore the municipality should take appropriate measures that would attract entrepreneurs to strategic development planning stages. One of the tools could be to publicize successful insights and ideas of companies that contribute to the planning stages through social networks and local media. In this way, companies would receive additional "advertising" and municipality would attract more proactive entrepreneurs involved in the development of strategic planning stages.

Literatūros sąrašas

- 1) Arimavičiūtė, M. (2012.). *Lietuvos savivaldybių strateginio planavimo problemos* ISSN 2029-2872 p. 273, prieiga per internetą: https://www.mruni.eu/upload/iblock/fc7/009_Arimaviciute.pdf (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 2) Arimavičiūtė, M. (2011), *Savivaldybių strateginis plėtros planavimas užsienio šalių pavyzdžiu*. ISSN 2029–2244 p. 70-71. Prieiga per internetą: <https://www3.mruni.eu/ojs/societal-studies/article/viewFile/1006/962> (žiūrėta 2018m. kovo 14d.)
- 3) Astrauskas A., Česonis Gediminas (2008.). *Strateginio planavimo principų diegimo Lietuvos vietos savivaldybėse etapai* ISSN 1648-2603 p. 28-30. Prieiga per internetą: https://www.mruni.eu/upload/iblock/7fa/3_a.astrauskas%20ir%20kt..pdf (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 4) Astrauskas, A. (2011.) *Vietos savivaldos raida Lietuvoje 1990 – 2020 metais*. ISSN 2029-2872 p. 294. Prieiga per internetą https://www.mruni.eu/upload/iblock/cb3/13641%20VPA%202011%20T%2010_2%209.pdf (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 5) Astrauskas, A., Mikulskienė, B. Pitrenaitė, B. (2012.) *Planavimo savivaldybėje sistemos tobulinimo galimybės saugios savivaldybės modelio įgyvendinimo procese*. ISSN 2029-2872 p. 572-573. Prieiga per internetą: https://www.mruni.eu/upload/iblock/f84/002_Astrauskas.pdf (žiūrėta 2018m. kovo 16d.)
- 6) Bivainis, E., Tomašiūnas, T. (2007.). *Darnus regionų vystymasis: Teorinis diskursas* ISSN 1648-9098. p. 31. Prieiga per internetą: <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/get/LT-LDB-0001:J.04~2007~1367160441541/DS.002.0.01.ARTIC> (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 7) Brazaitis Z., Brazaitienė T. (1998.), *Verslo vadybos informacinės sistemos*. Vilnius, p. 22. (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 8) Gedvilaitė – Moan A., Zakarevičius P. (2010.), *Strateginio planavimo ypatumų viešajame sektoriuje teoriniai aspektai*. ISSN 1392-1142 p. 65. Prieiga per internetą: http://etalpykla.vdu.lt:8080/xmlui/bitstream/handle/1/1074/ISSN1392-1142_2010_N_54.PG_53-66.pdf?sequence=1 (žiūrėta 2018m. kovo 7d.)
- 9) Grigencaitė, K., Ivanovienė, I. (2010.). *Smulkaus ir vidutinio verslo ekonominės situacijos analizė ir reikšmė šalies ekonomikai, jo skatinimas Šiaulių mieste.*, ISSN 2029-1019, p. 31-32. Prieiga per internetą: <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/get/LT-LDB-0001:J.04~2010~1367173547653/DS.002.0.01.ARTIC> (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 10) Gudelis, D. (2009.) *Lietuvos savivaldybių veiklos matavimo būklės vertinimas*, ISSN 1648-2603 p. 94-95. Prieiga per internetą: <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/12415/1231-2342-1-SM.pdf?sequence=1> (žiūrėta 2018m. gegužės 13d.)
- 11) Lietuvos pažangos strategija *Lietuva 2030*, p. 5-9. Prieiga per internetą: <https://www.docdroid.net/OHqeBsc/lietuva2030.pdf#page=10> (žiūrėta 2018m. gegužės 1d.)
- 12) Lietuvos prekių eksporto rinkos dalių apžvalga (2016.) Vilnius: Lietuvos bankas. Prieiga per internetą: https://www.lb.lt/uploads/documents/files/musu-veikla/ekonomikos-analize-prognozes/LEA_2016-12_LT_PRIEDAS4.pdf (žiūrėta 2018m. balandžio 1d.)

- 13) Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas dėl vietos savivaldos įstatymo. (2002.) Vilnius: Nr. 49/2000. Prieiga per internetą: <http://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta313/content> (žiūrėta 2018m. balandžio 25d.)
- 14) Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas (aktuali redakcija 2015.) Nr. I-558, Valstybės žinios, 1994-08-05, Nr. 60-1183. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0120FD7BCFFC/ZhxPsGFEBL> (žiūrėta 2018m. gegužės 15d.)
- 15) Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymas, (aktuali redakcija 2018.) Nr. 1V-706, Valstybės žinios, 2011-10-05, Nr. 120-5679. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=TAR.D4C68B24B435> (žiūrėta 2018m. gegužės 15d.)
- 16) Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (aktuali redakcija 2017.). Nr. VIII-1234, Valstybės žinios, 1999-07-09, Nr. 60-1945. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0BDDFD850A66> (žiūrėta 2018m. gegužės 1d.)
- 17) Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (aktuali redakcija 1994), Nr. I-533, Valstybės žinios, 1994-07-20, Nr. 55-1049. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D0CD0966D67F> (žiūrėta 2018m. gegužės 3d.)
- 18) Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymas (aktuali redakcija 2008.) Nr. I-533, Valstybės žinios, 1994-07-20, Nr. 55-1049 (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 19) Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (pakeitimas, 2013.) Nr. XII-460, Valstybės žinios, 2013-07-23, Nr. 79-3981. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.7EDC0BE67907> (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 20) Lietuvos Respublikos vietos savivaldos pagrindų įstatymas (aktuali redakcija 1990), Nr. XI-3676, Valstybės žinios, 1990-03-10, Nr. 7-170. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.55DFA8DB5C3E> (žiūrėta 2018m. balandžio 1d.)
- 21) Lietuvos Respublikos vyriausybė (aktuali redakcija 2016.), Valstybės žinios, 2012-12-11, Nr. 144-7430. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.31A566B1512D> (žiūrėta 2018m. gegužės 18d.)
- 22) Meliauskaitė, D., Vadapalas, J. (2016.) *Savivaldybių motyvacija skatinti privačias investicijas.*, p. 13. Prieiga per internetą: http://kurkl.lt/wp-content/uploads/2016/07/Esama-Situacija_Prezentacija.pdf (žiūrėta 2018m. gegužės 1d.)
- 23) Nuolatinių gyventojų skaičius sostinės regione (2017.). Vilnius: Lietuvos statistikos departamentas. Prieiga per internetą: [https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R166#/?](https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R166#/) (žiūrėta 2018m. gegužės 2d.)
- 24) Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (2016.) Vilnius: Lietuvos statistikos departamentas. Prieiga per internetą: [https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R166#/?](https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R166#/) (žiūrėta gegužės 19d.)
- 25) S. Rimuvienė, J. Tomašaitienė (2012.) *Verslo planavimas ir organizavimas 2012m.*, p. 5, 123. Prieiga per internetą: http://dSPACE.vgtu.lt/bitstream/1/1587/1/1437_Rimkuviene_Verslo_WEB.pdf (žiūrėta 2018m. balandžio 8d.)
- 26) Teritorija (žemės plotas) metų pradžioje sostinės regione. (2017.) Vilnius: Lietuvos statistikos departamentas. Prieiga per internetą: [https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R166#/?](https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R166#/) (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 27) *The Global Competitiveness Index 2017-2018 edition*. Prieiga per internetą: http://reports.weforum.org/pdf/gci-2017-2018/WEF_GCI_2017_2018_Profile_LTU.pdf (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)

- 28) Tunčikienė Ž., Skačkauskienė I. (2011.) *Viešojo sektoriaus institucijų strateginio planavimo būklė ir jos gerinimo prielaidos*, ISSN 2029–2244 p. 98 Prieiga per internetą: http://www.mruni.eu/upload/iblock/9b1/8_Tuncikiene_Skackauskiene.pdf (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 29) Vasiliauskas A. (2006). *Strateginis valdymas. Kaunas, Kauno technologijos universitetas.*, p.24 (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 30) Veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje sostinės regione (2018). Vilnius: Lietuvos statistikos departamentas. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R166#/> (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 31) Verslumo skatinimo gerosios patirties pavyzdžių savivaldybėse analizė ir rekomendacinės gairės (2017.), VŠĮ Versli Lietuva p. 4-13. Prieiga per internetą: <https://www.verslilietuva.lt/uploads/media/5a02c5a2675de/Verslumo%20skatinimo%20gerosios%20patirties%20pavyzd%C5%BEi%C5%B3%20savivaldyb%C4%97se%20analiz%C4%97%20ir%20rekomendacin%C4%97s%20gair%C4%97s.pdf> (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 32) Vilniaus apskrities ekonomikos raidos tendencijos (2016.) VŠĮ Versli Lietuva. Prieiga per internetą: <https://www.verslilietuva.lt/wp-content/uploads/2017/12/Vilniaus-apskrities-ekonomikos-raidos-tendencijos.pdf> (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 33) Vilniaus miesto savivaldybė (2010.), smulkusis ir vidutinis verslas. Prieiga per internetą: http://www.vilnius.lt/lit/Smulkusis_ir_vidutinis_verslas/2295 (žiūrėta 2018m. kovo 13d.)
- 34) Vilniaus miesto savivaldybės strateginis plėtros planas 2010-2020, patvirtintas, 2010 m. lapkričio 24 d. Nr. 1-1778 Vilnius, prieiga per internetą: http://www.vilnius.lt/get_file.php?file=WjJhWHJXbW5sOTF3YUp5Ym5OV1hwWmVpbDJkcDJHYW5icXhza2NpdGE4NW9vMlNrYkpsbzIyeXN5R0dkeloyc21XV1NybVhLYVp4c281bk1sS3hyMkp0bW1hTnBYNV RUYNBpV21abktsYVRLbTJXcm1KQmlwNXFiY015V28yZkthS3BzWldhV1o4JTJCY3BjV1liWkxKYlp0dlIuRnJqNVdVYjZSd3hwaHlhcVp1YjJkc1kzTm1xWEY3bW5ocmxwZDduR3hvYTJxWGxXRnRabXVubEgyV3BtMXdaVzFzZEdxV2FtbkZaSnVTbkdxZGFKWnJacFJxWkdocGJaaWFiR3VUWnB0bHBXYVRtS0dmZE1VJTNE
- 35) Vilniaus miesto savivaldybės strateginis plėtros planas 2010-2020, patvirtintas Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2017 m. spalio 25 d. sprendimu Nr.1-1204. Prieiga per internetą: http://www.vilnius.lt/get_file.php?file=WjJhWHJXbW5sOTF3YUp5Ym5OV1hwWmVpbDJkcDJHYW5icXhza2NpdGE4NW9vMlNrYkpsbzIyeXN5R0dkeloyc21XV1NybVhLYVp4c281bk1sS3hyMkp0bW1hTnBYNV RUYNBpV21abktsYVRLbTJXcm1KQmlwNXFiY015V28yZkthS3BzWldhV1o4JTJCY3BjV1liWkxKYlp0dlIuRnJqNVdVYjZSd3hwaHlhcVp1YjJkc1kzTm1xWEY3bW5ocmxwZDduR3hvYTJxWGxXRnRabXVubEgyV3BtMXdaVzFzZEdxV2FtbkZaSnVTbkdxZGFKWnJacFJxWkdocGJaaWFiR3VUWnB0bHBXYVRtS0dmZE1VJTNE

Priedai

Konkurencingos miesto ekonomikos kūrimas

Strateginiame plane keliama šie tikslai ir uždaviniai:

- 2.1 TIKSLAS. Palanki ekonominė aplinka verslui ir investicijoms**
 - 2.1.1 UŽDAVINYS. Sukurti verslo plėtros ir užimtumo didinimo paskatų sistemą
 - 2.1.2 UŽDAVINYS. Sukurti palankią aplinką vidaus ir užsienio investuotojams
 - 2.1.3 UŽDAVINYS. Vykdyti subalansuotą komercinių ir pramoninių teritorijų plėtrą
 - 2.1.4 UŽDAVINYS. Sudaryti palankias sąlygas žinių ekonomikos ir inovacijų plėtrai
- 2.2 TIKSLAS. Efektyviai išnaudotas miesto turizmo potencialas ir padidėję turistų srautai**
 - 2.2.1 UŽDAVINYS. Išplėtoti viešąją turizmo infrastruktūrą
 - 2.2.2 UŽDAVINYS. Sudaryti sąlygas turizmo paslaugų plėtrai
 - 2.2.3 UŽDAVINYS. Vykdyti aktyvią Vilniaus miesto turizmo rinkodarą
- 2.3 TIKSLAS. Efektyviai ir tausojančiai naudojamas kultūros paveldo potencialas**
 - 2.3.1 UŽDAVINYS. Saugoti, tvarkyti ir naudoti kultūros paveldą
 - 2.3.2 UŽDAVINYS. Saugoti Vilniaus senamiesčio savitumą ir didinti jo patrauklumą
- 2.4 TIKSLAS. Padidėjęs miesto žinomumas ir reikšmingas vaidmuo tarptautiniame kontekste**
 - 2.4.1 UŽDAVINYS. Aktyviai dalyvauti tarptautinių organizacijų ir kitose tarptautinio bendradarbiavimo iniciatyvose
 - 2.4.2 UŽDAVINYS. Formuoti Vilniaus miesto įvaizdį tarptautiniu mastu.

1 priedas. *Konkurencingos miesto ekonomikos kūrimas. Šaltinis: Vilniaus miesto strateginis plėtros planas 2017*